ഏഴാം സ്കന്ദം ആരംഭം

ജയകാലേ തു സത്വസ്യ ദേവര്‍ഷീന്‍ രജസോ*f* സുരാന്‍
തമസോ യക്ഷരക്ഷാംസി തത് കാലാനുഗുണോ*f* ഭജത് **(7-1-8)**
കാമാദ്ദ്വേഷാദ് ഭയാത് സ്നേഹാദ് യഥാഭക്ത്യേശ്വരേ മനേ:
ആവേശ്യ തദഘം ഹിത്വാ ബഹവസ്തദ് ഗതിം ഗതാ: **(7-1-29)**
ഗോപ്യ: കാമാദ്ഭയാത് കംസോ ദ്വേഷാച്ചൈദ്യാദയോ നൃപാ:
സംബന്ധാദ് വൃഷ്ണയ: സ്നേഹാദ്യൂയം ഭക്ത്യാ വയം വിഭോ **(7-1-30)**

പരീക്ഷിത്ത് രാജാവ് ചോദിച്ചു: ഭഗവാന്‍ ഇന്ദ്രനുവേണ്ടി രാക്ഷസന്മാരെ നിഗ്രഹിച്ചു എന്ന് പറഞ്ഞുവല്ലോ. ഭഗവാന്റെ നിഷ്പക്ഷതക്ക് യോജിച്ച കാര്യമല്ലല്ലോ ഇത് ?.

ശുകമുനി പറഞ്ഞു: ഭഗവാന്‍ തീര്‍ച്ചയായും നിഷ്പക്ഷമതി തന്നെ. പ്രകൃതിഗുണങ്ങളാലാണ് വിശ്വം രൂപവല്‍ക്കരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. ഭഗവല്‍പ്രഭയിലാണ് ഈ ഗുണങ്ങള്‍ പ്രവര്‍ത്തനോന്മുഖമാവുന്നത്. അതുകൊണ്ട് അവയുടെ ദേവതയാണ് ഭഗവാന്‍. കാലം കടന്നു പോവുമ്പോള്‍ ഒന്നല്ലെങ്കില്‍ മറ്റൊരു ഗുണം ആധിപത്യം നേടുന്നു. അതനുസരിച്ചും കാലഗതിക്കനുസരിച്ചും സത്വഗുണം ഉന്നതിയിലായിരിക്കുമ്പോള്‍ ദേവന്മാരുടേയും ഋഷിമാരുടേയും താല്‍പ്പര്യം പോഷിപ്പിക്കപ്പെടുന്നു. രജോഗുണം ഉന്നതിയിലാവുമ്പോള്‍ രാക്ഷസന്‍മാരുടേയും, തമോഗുണം വര്‍ദ്ധിക്കുമ്പോള്‍ ഭൂതപ്രേതപിശാചുക്കളുടേയും താല്‍പ്പര്യം പോഷിപ്പിക്കുന്നു. ഭഗവാനാകട്ടെ വെറും സാക്ഷിമാത്രമത്രേ. യുധിഷ്ഠിരന്റെ ചോദ്യത്തിനുത്തരമായി നാരദന്‍ പറഞ്ഞ കാര്യം എന്തെന്ന് കേട്ടാല്‍ അങ്ങയുടെ സംശയങ്ങള്‍ ഇല്ലാതാവും.

യുധിഷ്ഠിരന്‍ പറഞ്ഞു:
മഹാമുനേ, ഭഗവാനെ വെറുക്കുകയും അപമാനിക്കുകയും ചെയ്ത ശിശുപാലന്‍, അവസാനം കൃഷ്ണന്റെ കൈകൊണ്ടുതന്നെ വധിക്കപ്പെട്ടുവല്ലോ. ശിശുപാലന്റെ ആത്മാവ് ഭഗവാനില്‍ വിലയം പ്രാപിച്ചതായാണ് ഞങ്ങള്‍ കണ്ടത്. ഭഗവല്‍നിന്ദ ചെയ്യുന്നവന്റെ നാവില്‍ വെള്ള കുഷ്ഠം പിടിക്കും എന്നാണല്ലോ ഞങ്ങള്‍ കേട്ടിട്ടുള്ളത്. ഇതിന്റെ നിഗൂഢതത്വം എന്തെന്ന് എനിക്ക് മനസ്സിലാവുന്നില്ല. ദയവായി പറഞ്ഞു തന്നാലും.

നാരദന്‍ പറഞ്ഞു: എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളും നിര്‍മ്മിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത് പഞ്ചഭൂതങ്ങളാലാണ്. അജ്ഞാനത്താലാണ് ˘-ഞാന്‍, എന്റേത്- എന്നീ സങ്കല്‍പങ്ങള്‍ ഉണ്ടാവുന്നത്. അങ്ങിനെയാണ് സുഖദു:ഖങ്ങളും, പുകഴ്ത്തലും, ഇകഴ്ത്തലും, ബഹുമതിയും, അപമാനവും ജീവികള്‍ അനുഭവിക്കുന്നത്. ഇതെല്ലാം ഭഗവാനില്‍ ഇല്ലതന്നെ. അതുകൊണ്ട് ഏതൊരുവന്‍ ഭഗവാനില്‍ മനസുറപ്പിക്കുന്നുവോ, അവന്റെ ഉദ്ദേശം എന്തു തന്നെയായിരുന്നാലും അവന് ഭഗവല്‍പ്രസാദം ലഭിക്കുന്നു. പലരും ഭഗവാനില്‍ മനസ്സുറപ്പിച്ച് പ്രേമം, വെറുപ്പ്, ഭയം, സൗഹൃദം, ഭക്തി എന്നിങ്ങിനെ പല രീതികളിലും പരമസാക്ഷാല്‍ക്കാരം നേടിയിട്ടുണ്ട്. ഗോപികമാര്‍ പ്രേമത്തിലൂടെയും, കംസന്‍ ഭയത്തിലൂടെയും, ശിശുപാലന്‍ തുടങ്ങിയവര്‍ വെറുപ്പിലൂടെയും, വൃഷ്ണികള്‍ ബന്ധുതയിലൂടെയും അങ്ങ് സൗഹൃദത്തിലൂടെയും ഞങ്ങള്‍ ഭക്തിയിലൂടെയും ഭഗവാനെ പ്രാപിക്കുന്നു. ശിശുപാലനും ദന്തവക്രനും, ഭഗവല്‍സന്നിധിയില്‍ കാവല്‍ക്കാരായിരുന്നു. ഒരു ദിവസം സനല്‍ക്കുമാരന്മാര്‍ ഭഗവല്‍ദര്‍ശനത്തിന് ചെല്ലുമ്പോള്‍ കാവല്‍ക്കാരായ ജയവിജയന്മാര്‍ അവരെ വെറും ബാലന്മാരെന്ന് കരുതി അകത്തേക്ക് കടത്തി വിട്ടില്ല. സല്‍ക്കുമാരന്മാര്‍ അവരെ ശപിച്ചു. “നിങ്ങള്‍ക്ക് വിവേകബുദ്ധി നശിച്ചിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഭഗവല്‍പ്പദമലരുകളെ സേവിക്കാനുള്ള അര്‍ഹത ഇല്ലാതായിരിക്കുന്നു. നിങ്ങള്‍ രാക്ഷസന്മാരായി ജനിക്കട്ടെ.” പിന്നീട് ശാപമോക്ഷാര്‍ത്ഥം ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു: “മൂന്നുജന്മങ്ങള്‍ക്കു ശേഷം നിങ്ങള്‍ക്ക് തിരിച്ച് ഭഗവല്‍സന്നിധി പൂകാം.” അങ്ങിനെ ഹിരണ്യാക്ഷനും ഹിരണ്യകശിപുവും, രാവണനും കുംഭകര്‍ണ്ണനും, ശിശുപാലനും ദന്തവക്രനുമായി മൂന്ന് ജന്മങ്ങള്‍ അവര്‍ ശത്രുതയോടെ ഭഗവാനെ മനസ്സില്‍ നിറച്ച് ഹൃദയം ശുദ്ധീകരിച്ചു. അവസാനം ഭഗവല്‍സന്നിധിയിലേക്ക് തിരിച്ചു പോവുകയും ചെയ്തു.

പഥി ച്യുതം തിഷ്ഠതി ദിഷ്ടരക്ഷിതം
ഗൃഹേ സ്ഥിതം തദ്വിഹതം വിനശ്യതി
ജീവത്യനാഥോഽപി തദീക്ഷിതോ വനേ
ഗൃഹേഽപി ഗുപ്തോഽസ്യ ഹതോ ന ജീവതി **(7-2-40)**

നാരദൻ പറഞ്ഞു: തൻെറ സഹോദരനായ ഹിരണ്യാക്ഷനെ ഭഗവാൻ വരാഹാവതാരമെടുത്ത് വധിച്ച വിവരമറിഞ്ഞ് ഹിരണ്യകശിപുവിന് കലശലായ ക്രോധമുണ്ടായി. അയാൾ പറഞ്ഞു. "ഈ നീചരായ ദേവന്മാർ വിഷ്ണുവിനെക്കൊണ്ട് എൻെറ സഹോദരനെ കൊല്ലിച്ചു. വിഷ്ണു നിഷ്പക്ഷമതിയൊക്കെയാണെങ്കിലും ഭഗവൽസേവകൊണ്ട്, ദേവന്മാരദ്ദേഹത്തെ വശത്താക്കി. എൻെറ ജ്യേഷ്ഠൻെറ മരണത്തിന് പ്രതികാരമായി ഞാൻ ആ വിഷ്ണുവിനെത്തന്നെ വധിക്കും." ഹിരണ്യകശിപു തൻെറ രാക്ഷസവൃന്ദത്തോട് കൽപ്പിച്ചു. "വിഷ്ണു നിലനിൽക്കുന്നത് ധർമ്മത്തിലൂടെയും ധർമ്മപരിപാലനത്തിലൂടെയുമാണ്. ഇതെല്ലാം ചെയ്യുന്നതോ ദിവ്യപുരുഷന്മാരായ ഋഷിമുനിമാരുമാണ്. അവരെയെല്ലാം നശിപ്പിക്കുന്നതുകൊണ്ട് വിഷ്ണുവും നശിക്കും." രാക്ഷസന്മാർ അവരുടെ യജമാനൻെറ ആജ്ഞ നിറവേറ്റാൻ പുറപ്പെട്ടു. സഹോദരൻെറ അന്ത്യകർമ്മങ്ങൾ നടത്തിയശേഷം ഹിരണ്യകശിപു അമ്മയോടും മറ്റു ബന്ധുക്കളോടുമായി പറഞ്ഞു.

"സങ്കടപ്പെടാതിരിക്കൂ. ഒരു വീരയോദ്ധാവിനെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം ശത്രുവിനെ നേരിട്ടുകൊണ്ടുള്ള മരണം മഹത്വമേറിയതാണ്. ആത്മാവ് അനശ്വരമത്രേ. ജനനമരണങ്ങളും കണ്ടുമുട്ടലും വേർപിരിയലും എല്ലാം ശരീരവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അവർ ശത്രുക്കളായാലും മിത്രങ്ങളായാലും. ആത്മാവ് അജ്ഞതകൊണ്ട് ശരീരവുമായി ഏകാത്മതാഭാവം കൈക്കൊള്ളുന്നതു കൊണ്ടാണ് ഈ അനുഭവങ്ങളെല്ലാം തോന്നുന്നത്. ഞാൻ ഇതിനെപ്പറ്റി ഒരു കഥ കേട്ടിട്ടുണ്ട്.

സുയജ്ഞൻ എന്ന പേരിൽ ഒരു രാജാവുണ്ടായിരുന്നു. അയാൾ യുദ്ധത്തിൽ കൊല്ലപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഭാര്യയും ബന്ധുക്കളും കരഞ്ഞു സങ്കടപ്പെട്ട് മൃതദേഹത്തിനു ചുറ്റും ഇരുന്നു. ഭാര്യമാർ സതിയനുഷ്ടിക്കാൻ തയ്യാറായിരുന്നു. അപ്പോഴേക്കും സൂര്യാസ്തമയമായി. യമദേവൻ ഒരു ചെറിയ ബാലൻെറ രൂപത്തിൽ വന്ന് അവരോട് പറഞ്ഞു. "ഈ മുതിർന്നവർ എത്ര വിഡ്ഢികളാണ്? മരിച്ചവർക്കുവേണ്ടി കരയുന്നു. എന്നാൽ മരണം സ്വന്തം വാതിൽക്കലും കാത്തുനിൽക്കുകയാണെന്ന് അവരറിയുന്നില്ല. ഞങ്ങൾ കുട്ടികൾ അനുഗ്രഹീതരാണ്. ഞങ്ങൾക്ക് ആ വക ഭയങ്ങൾ ഒന്നുമില്ല. അമ്മയുടെ ഉദരത്തിൽ വെച്ച് ഞങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുന്നവരാരോ അവരാണ് ഞങ്ങളുടെ ശരിയായ രക്ഷകൻ. നാമെല്ലാം വിധിയുടെ കയ്യിലെ പാവകളത്രേ. വഴിയിൽ വീണുപോയ ഒരു വസ്തു, ഈശ്വരേച്ഛയുണ്ടെങ്കിൽ അവിടെ സുരക്ഷിതമാണ്. ഒരു ഗൃഹത്തിൽ സൂക്ഷിച്ചു വെച്ചിട്ടുള്ള വസ്തു, ഈശ്വരനിശ്ചയം കൊണ്ട് അപ്രത്യക്ഷമാവാം. ഒരു കാട്ടിൽക്കഴിയുന്ന അഗതിക്ക് വിധിയുണ്ടെങ്കിൽ പരിപൂർണ്ണസുരക്ഷിത്വമുണ്ട്. എന്നാൽ ഒരു വീട്ടിൽ സുരക്ഷാ സന്നാഹങ്ങളോടെ കഴിയുന്ന ഒരുവന് വിധിനിയോഗമനുസരിച്ച് മരണവും സാദ്ധ്യമത്രെ. കർമ്മത്താലാണ് ജീവികൾക്ക് ശരീരം ലഭിക്കുന്നത്. എന്നാൽ ആത്മാവ് ശരീരത്തിൽനിന്നും വിഭിന്നമാണ്. അഗ്നി, ആകാശം, വായു ഇവയ്ക്ക് രൂപമുണ്ടാവണമെങ്കിൽ അവ മറ്റു രൂപങ്ങളുമായി കൂട്ടുചേരണം. ഒറ്റയ്ക്ക് അവ രൂപരഹിതവും സ്വതന്ത്രവുമത്രെ. ഈ രാജാവിൻെറ ശരീരത്തിലൂടെ സംസാരിച്ചയാളിനെ നിങ്ങൾ ഇപ്പോൾ കാണുന്നില്ല. എന്നാൽ മരണത്തിനുമുൻപും ഈ ശരീരത്തിലൂടെ സംസാരിച്ചയാളെ നിങ്ങൾ കണ്ടിട്ടില്ലതന്നെ. ഇതിനെയെല്ലാം ഉൺമയെന്നുകരുതുന്നതാണ് അജ്ഞത. മരണഹേതുവും മറ്റൊന്നല്ല. ഒരിക്കൽ രണ്ടിണപ്പക്ഷികൾ പറന്നുപോവുകയായിരുന്നു. അപ്പോൾ ഒരു വേടൻ അതിലൊന്നിനെ അമ്പെയ്തു വീഴ്ത്തി. ആൺകിളി ദു:ഖത്തോടെ പെൺകിളിയെ നോക്കി കരയാൻ തുടങ്ങി. വേടൻ അതിനെയും അമ്പെയ്തു കൊന്നു. സ്വന്തം വാതിൽക്കൽ മരണം മുട്ടുന്നതു കാണാതെ മരിച്ചവർക്കായി നിങ്ങൾ കരയുന്നതു കഷ്ടം തന്നെ." ഈ കുട്ടിയുടെ വാക്കുകൾ കേട്ട് രാജാവിൻെറ ബന്ധുക്കൾ ദു:ഖനിവൃത്തരായി. അതുകൊണ്ട് എൻെറ സഹോദരൻെറ മരണത്തിൽ നിങ്ങൾ സങ്കടപ്പെടരുത്." ഹിരണ്യകശിപുവിൻെറ വാക്കുകൾ കേട്ട് ഹിരണ്യാക്ഷൻെറ വിധവ, തൻെറ മനസ്സ് പരമസത്യത്തിലുറപ്പിച്ച് ശാന്തി നേടി.

യദി ദാസ്യസ്യഭിമതാൻ വരാൻമേ വരദോത്തമ
ഭൂതേഭ്യസ്ത്വദ്വിസൃഷ്ടേഭ്യോ മൃത്യുർമ്മാഭൂന്മമ പ്രഭോ (7-3-35)
നാന്തർബ്ബഹിർദിവാ നക്തമന്യസ്മാദപി ചായുധൈ:
ന ഭൂമൌ നാംബരേ മൃത്യുർന്ന നരൈർന്ന മൃഗൈരപി (7-3-36)
വ്യസുഭിർവ്വാസുമദ്ഭിർവ്വാ സുരാസുരമഹോരഗൈ:
അപ്രതിദ്വന്ദ്വതാം യുദ്ധേ ഐകപത്യം ച ദേഹിനാം (7-3-37)
സർവ്വേഷാം ലോകപാലാനാം മഹിമാനം യഥാ*ff*ത്മന:
തപോയോഗപ്രഭാവാണാം യന്ന രിഷ്യതി കർഹിചിത് (7-3-38)

നാരദൻ തുടർന്നു: അജയ്യനായിത്തീരാൻ ഹിരണ്യകശിപു അതികഠിനമായ തപസ്സിലേർപ്പെട്ടു. മന്ദാരപർവ്വതത്തിൻെറ താഴ്വരയിൽ കാലിൻെറ തള്ളവിരലിൽ നിന്നുകൊണ്ട് കൈകൾ ആകാശത്തേക്കുയർത്തിപ്പിടിച്ച് ജലപാനംപോലുമില്ലാതെ ഒരായിരം കൊല്ലം അദ്ദേഹം തപസ്സു ചെയ്തു. തപസ്സിൻെറ ശക്തി ദേവന്മാരെ അലട്ടാൻ തുടങ്ങി. ഹിരണ്യകശിപു തപസ്സിനായി പോയപ്പോൾ ദേവന്മാർ അവരവരുടെ ഇടങ്ങളിൽ പോയിരുന്നു. അവർ ബ്രഹ്മാവിനെ സമീപിച്ച് അപേക്ഷിച്ചു. “പ്രഭോ, ഹിരണ്യകശിപു ഇപ്പോൾ ചെയ്യുന്ന തപസ്സ് അഭൂതപൂർവ്വമായ ഒന്നാണ്. ഇതിലൂടെ മറ്റൊരു ബ്രഹ്മാവാവാനാണ് അയാളുടെ ശ്രമം. ഇതിലൂടെ ലോകത്തിൻെറ ധർമ്മമാർഗ്ഗം മുഴുവൻ അധർമ്മത്തിലേക്കു മാറ്റിമറിക്കാനാണ് അയാളുടെ ഭാവം. വേണ്ടതെന്തെന്ന് വച്ചാൽ അവിടുന്നു തന്നെ ചെയ്താലും. ”

സൃഷ്ടികർത്താവായ ബ്രഹ്മാവ് ഹിരണ്യകശിപു തപസ്സനുഷ്ടിക്കുന്നയിടത്തു ചെന്ന് പറഞ്ഞു. “ഇതിനു മുൻപ് മറ്റാരും ഇങ്ങിനെയൊരു തപസ്സു ചെയ്തിട്ടില്ല. ഇനി ഭാവിയിലും ഉണ്ടാവില്ല. ഈ പരിശ്രമത്താലും, ഉത്സാഹത്താലും നീ എന്നെ ജയിച്ചിരിക്കുന്നു. ഉണർന്നാലും. എന്നിട്ട് നിനക്കുവേണ്ട വരങ്ങളെല്ലാം ചോദിക്കൂ.” ബ്രഹ്മാവ് തൻെറ കമണ്ഡലുവിൽ നിന്ന് അൽപം ജലമെടുത്തു കുടഞ്ഞു. ഹിരണ്യകശിപു എല്ലും തോലുമായി കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ശരീരം പുഴുക്കൾ ഭക്ഷിച്ചും ചിതൽപ്പുറ്റുനിറഞ്ഞുമിരുന്നു. ചിതൽപ്പുറ്റുപൊട്ടിച്ച് തൊഴുകയ്യോടെ ഹിരണ്യാക്ഷൻ തപശ്ചര്യയാൽ കിട്ടിയ പ്രഭയോടെ നിന്നു തിളങ്ങി. ബ്രഹ്മാവിനോട് ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:

“ആദികാരണനും, മൂന്നു ലോകങ്ങളുടേയും അധിപനും നമസ്കാരം. അങ്ങ് കാലം തന്നെ. ജീവജാലങ്ങളുടെ ആയുസ്സ് നിമിഷം പ്രതി കുറക്കുന്ന കാലം. ഈ ലൗകീകപ്രപഞ്ചം അവിടുത്തെ ശരീരമത്രെ. പഞ്ചേന്ദ്രി യങ്ങളാൽ വസ്തുക്കളെ അങ്ങ് ആസ്വദിക്കുന്നു. എങ്കിലും നിശ്ശബ്ദസാക്ഷിയാണവിടുന്ന്. യാതൊന്നും അവിടുത്തെ ബാധിക്കുന്നില്ല. ഞാനാവശ്യപ്പെടുന്ന വരം തരുമെങ്കിൽ ഞാൻ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നത് ഇവയ്ക്കു വേണ്ടിയാണ്. അങ്ങ് സൃഷ്ടിച്ച ആരും എന്നെ വധിക്കാനിടവരരുത്. വീട്ടിനകത്തോ പുറത്തോ വച്ച് എൻെറ മരണം സംഭവിക്കരുത്. രാത്രിയിലോ പകലോ ഞാൻ മരിക്കാനിടവരരുത്. യാതൊരുവിധ ആയുധങ്ങളാലും ആകാശത്തിലോ ഭൂമിയിലോ വച്ചോ, മനുഷ്യനാലോ മൃഗങ്ങളാലോ, ദേവന്മാരാലോ, അസുരൻമാരാലോ സർപ്പങ്ങളാലോ എനിക്ക് മരണമുണ്ടാവരുത്. ശരീരമെടുത്തിട്ടുള്ള എല്ലാ ജീവജാലങ്ങൾക്കും തർക്കമില്ലാത്ത രാജാവും പ്രഭുവും ഞാനായിരിക്കണം. അങ്ങേയ്ക്കുള്ളതുപോലുള്ള മഹിമ എനിക്കും ഉണ്ടായിത്തീരട്ടെ.”

ന്യസ്തക്രീഡനകോ ബാലോ ജഡവത്തന്മനസ്തയാ
കൃഷ്ണഗ്രഹഗൃഹീതാത്മാ ന വേദ ജഗദീദൃശം (7-4-37)
ആസീന: പര്യടന്നശ്നൻ ശയാന: പ്രപിബൻ ബ്രുവൻ
നാനുസന്ധത്ത ഏതാനി ഗോവിന്ദപരിരംഭിത: (7-4-38)
ക്വചിദ്രുദതി വൈകുണ്ഠചിന്താശബളചേതന:
ക്വചിദ്ധസതി തച്ചിന്താഹ്ലാദ ഉദ്ഗായതി ക്വചിത് (7-4-39)
നദതി ക്വചിദുത്കണ്ഠോ വിലജ്ജോ നൃത്യതി ക്വചിത്
ക്വചിത്തദ്ഭാവനായുക്തസ്തന്മയോƒനുചകാര ഹ (7-4-40)
ക്വചിദുത്പുളകസ്തൂഷ്ണീമാസ്തേ സംസ്പർശനിർവൃത:
അസ്പന്ദപ്രണയാനന്ദസലിലാമീലിതേക്ഷണ: (7-4-41)

നാദമുനി തുടർന്നു:
ഏറെ ബുദ്ധിമുട്ടുള്ളതായിരുന്നുവെങ്കിലും ഹിരണ്യകശിപു ആവശ്യപ്പെട്ട വരങ്ങളെല്ലാം, ബ്രഹ്മദേവൻ നൽകി. അങ്ങിനെ ദേവന്മാരും, സ്വർഗ്ഗവാസികളും മനുഷ്യരുമടക്കം എല്ലാവരും ഹിരണ്യകശിപുവിൻെറ നിയന്ത്രണത്തിൻകീഴിലായി. ശാസ്ത്രവിധിപ്രകാരമുള്ള എല്ലാ ധർമ്മകർമ്മങ്ങളും അയാൾ നിരോധിച്ചു. സ്വയം ഇന്ദ്രപദവി നേടിയെടുത്ത് ദേവന്മാരുടേയും മുനിമാരുടേയും ബഹുമാനം പിടിച്ചുവാങ്ങിച്ചു. ഹിരണ്യകശിപുവിൻെറ തപ:ശക്തിയാൽ ഭൂമിയും സ്വർഗ്ഗവും അവൻെറ ആജ്ഞയനുസരിച്ച് തങ്ങളുടെ നിധികളെല്ലാം ചൊരിഞ്ഞുകൊടുത്തു. അയാൾക്ക് നിയന്ത്രിക്കാൻ കഴിയാതിരുന്നത് സ്വന്തം മനസ്സിനേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും മാത്രമായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടുതന്നെ അയാൾ സന്തുഷ്ടനോ സംതൃപ്തനോ ആയിരുന്നില്ല.

വിശ്വപാലകർ ഭഗവാൻ വിഷ്ണുവിൻെറ പാദാരവിന്ദങ്ങളിൽ തങ്ങളുടെ സങ്കടമുണർത്തിച്ചു. അശരീരി പോലെ, ഇടിമുഴക്കം പോലെ ഇങ്ങിനെയൊരുറപ്പ് ആകാശത്തിൽ ഇരമ്പി. "നമുക്കതറിയാം. എപ്പോൾ ഈ രാക്ഷസൻ മാമുനിമാരെ അടിച്ചമർത്തുന്നുവോ, മിണ്ടാപ്രാണികളേയും ധർമ്മത്തേയും ദ്രോഹിക്കുന്നുവോ, സ്വന്തം പുത്രനും പുണ്യാത്മാവുമായ പ്രഹ്ലാദനെതിരെ പ്രവർത്തിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നുവോ അപ്പോൾ നാമവനെ നിഗ്രഹിക്കുന്നതാണ്. അതുവരെ ക്ഷമയോടെ അവനെ സഹിക്കുക."

ഹിരണ്യകശിപുവിന് നാലു പുത്രന്മാരുണ്ടായിരുന്നു. രാക്ഷസനുണ്ടായതാണെങ്കിലും മൂത്തമകൻ പ്രഹ്ലാദൻ യാതൊരുവിധ അസുരസ്വഭാവങ്ങളും ഇല്ലാത്തവനായിരുന്നു. മുതിർന്നവരെ അവൻ ഈശ്വരതുല്യം ആദരിച്ചു. തനിക്കൊപ്പമുള്ളവരെ അവൻ സ്വസഹോദരന്മാരേപ്പോലെ കരുതി. സംതുലിതമായ മനസ്സും ഇന്ദ്രിയ സംയമനവും കാരണം ദേവന്മാർ പോലും അവനെ അഭിനന്ദിക്കുകയും അവൻെറ പാത അനുകരിക്കുകയും ചെയ്തു.

ചെറിയകുട്ടിയായിരിക്കുമ്പോഴേ കുട്ടിക്കളി അവനുണ്ടായിരുന്നില്ല. ഹൃദയം മുഴുവൻ കൃഷ്ണനിൽ ആകൃഷ്ടമായിരുന്നു. മറ്റുള്ളവർ കണ്ടപോലെയല്ല അവൻ ലോകത്തെ കണ്ടത്. എന്തെല്ലാം ചെയ്യുമ്പോഴും (ഇരിക്കുക, നടക്കുക, ഭക്ഷിക്കുക, കുടിക്കുക, സംസാരിക്കുക എന്നിങ്ങിനെ എന്തും) അവൻെറയുള്ളിൽ കൃഷ്ണാവബോധം മാത്രമായിരുന്നു നിറഞ്ഞു നിന്നിരുന്നത്. ഭഗവൽമഹിമകളെ ധ്യാനിച്ചും ഭഗവാനെ നിനച്ചും ചിലപ്പോൾ അവൻ കരഞ്ഞു, ചിലപ്പോൾ പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. ചിലപ്പോൾ ഒച്ചവച്ചും മറ്റു ചിലപ്പോൾ നാണമേതും കൂടാതെ നൃത്തം ചെയ്തും അവൻ ഭഗവൽമഹിമയെ കൊണ്ടാടി. ചിലപ്പോൾ സ്വന്തം വ്യക്തിത്വം പാടെ മറന്ന് സ്വയം ഭഗവാനാണെന്ന മട്ടിൽ പ്രഹ്ലാദൻ പെരുമാറി. അങ്ങിനെയുള്ള പരമഭക്തി കാരണം അവന് ഭഗവൽ ഭക്തന്മാരുമായി സത്സംഗത്തിനവസരവും ഉണ്ടായി.

ശ്രവണം കീർത്തനം വിഷ്ണോ: സ്മരണം പാദസേവനം
അർച്ചനം വന്ദനം ദാസ്യം സഖ്യമാത്മനിവേദനം (7-5-23)
ഇതി പുംസാർപ്പിതാ വിഷ്ണൌ ഭക്തിശ്ചേന്നവലക്ഷണാ
ക്രിയതേ ഭഗവത്യദ്ധാ തന്മന്യേƒധീതമുത്തമം (7-5-24)

നാരദൻ തുടർന്നു:
ഹിരണ്യകശിപു തൻെറ പുത്രനായ പ്രഹ്ലാദനെ അസുരഗുരുവായ ശുക്രാചാര്യൻെറ പുത്രന്മാരെ ചുമതലപ്പെടുത്തി വിദ്യാഭ്യാസത്തിനയച്ചു. കുറച്ചു കാലം കഴിഞ്ഞ് കൊട്ടാരത്തിലെത്തിയ മകനോട് രാജാവ് ചോദിച്ചു: "പറയൂ, എന്തിനെയാണ് നീ നന്മ എന്നതുകൊണ്ട് വിവക്ഷിക്കുന്നത്?" ബാലൻ സംശയമന്യേ പറഞ്ഞു: "ഒരുവൻ സ്വന്തം വീടുപേക്ഷിച്ചു പോകണം. കാരണം വീടാണ് ഒരുവന് 'ഞാൻ' 'എൻെറ' തുടങ്ങിയ തേന്നലുകൾ ഉണ്ടാക്കുവാനിടയാക്കുന്നത്. വീടുവിട്ട് ഭഗവാൻ വിഷ്ണുവിൻെറ പാദാരവിന്ദങ്ങളിൽ അഭയം തേടുകയാണ് ഏറ്റവും നല്ല കാര്യം. "രാജാവ് പ്രഹ്ലാദനെ സ്കൂളിലേക്ക് തിരിച്ചയച്ചു. അദ്ധ്യാപകരോട് ഇതുപോലുള്ള നിഷേധപ്രമാണങ്ങളൊന്നും പഠിപ്പിക്കരുതെന്ന് മുന്നറിയിപ്പും നൽകി. അദ്ധ്യാപകർക്ക് പ്രഹ്ലാദൻ എവിടെനിന്നാണ് സിദ്ധാന്തങ്ങൾ പഠിക്കുന്നതെന്ന് അറിയില്ലായിരുന്നു. പ്രഹ്ലാദൻ പറഞ്ഞു. "അജ്ഞാനത്തിൽ നിന്നും വൈവിദ്ധ്യമെന്ന മോഹത്തിൽനിന്നും മോചനം കിട്ടുന്നത് ഭഗവൽകൃപയാൽ മാത്രമാണ്. ആ കൃപ ഒന്നുകൊണ്ടു മാത്രമാണ് എൻെറ മനസ്സ് തന്നിഷ്ടപ്രകാരം ഭഗവൽപാദങ്ങളിൽ വസിക്കുന്നത്." അദ്ധ്യാപകർ ഏതായാലും അവൻെറ ധിക്കാരത്തിന് തക്ക ശിക്ഷ നൽകി. അധാർമ്മീകതയും നിരീശ്വരവാദവും തുടർന്നും പഠിപ്പിച്ചു.

വീണ്ടും കുമാരൻ കൊട്ടാരത്തിൽ മടങ്ങിയെത്തിയപ്പോൾ. അഛൻ സ്നേഹപൂർവ്വം പാഠങ്ങളെപ്പറ്റി ചോദിച്ചു. പ്രഹ്ലാദൻ സംശയലേശമെന്യേ പറഞ്ഞു. "അച്ഛാ ഏറ്റവും ഉയർന്ന വിദ്യാഭ്യാസമെന്നത് ഭഗവാൻ വിഷ്ണുവിൽ ഭക്തിയുണ്ടാക്കുക എന്നതാണ്. ഒൻപതു തരത്തിലുള്ള പ്രവൃത്തികൾ കൊണ്ട് മനസ്സിൽ ഭക്തിയുണ്ടാക്കിയെടുക്കാം. ശ്രവണം, കീർത്തനം, സ്മരണം, പാദസേവനം, അർച്ചനം, വന്ദനം, ദാസ്യം, സഖ്യം, ആത്മനിവേദനം (പരിപൂർണ്ണസമർപ്പണം) എന്നിങ്ങനെയാണത്. രോഷാകുലനായ രാജാവ് മകനെ വലിച്ചെറിഞ്ഞ്, അവനെ ഇതു പഠിപ്പിച്ച അദ്ധ്യാപകരേതെന്ന് ചോദിച്ചലറി. പ്രഹ്ലാദൻ സ്വയം പറഞ്ഞു. "അദ്ധ്യാപകർ കുറ്റക്കാരല്ല. ലൗകീക കാര്യങ്ങളിൽ ആസക്തരായവരുടെ മനസ്സ്, ഭഗവൽപ്പദങ്ങളിലേക്ക് ആകർഷിക്കപ്പെടുകയില്ല. ദിവ്യപുരുഷന്മാരുടേയും പുണ്യാത്മാക്കളായ ഭക്തരുടേയും പാദധൂളിയിൽ കുളിച്ച് ശുദ്ധീകരിക്കപ്പെടുമ്പോൾ മാത്രമേ ഒരുവൻെറയുള്ളിൽ ഭക്തിയുദിക്കുകയുള്ളൂ."

സ്വന്തം പുത്രനിൽ മരണം ദർശിച്ച രാജാവ് അവനെ ഉപേക്ഷിക്കുകയും വധിക്കാൻ കൽപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. അയാൾ സേവകന്മാരോട് പറഞ്ഞു. "സ്വന്തം ബന്ധുമിത്രാദികൾക്ക് നേരെ പുറംതിരിച്ചു കൊണ്ട് അവൻ അമ്മാവനെ കൊന്നവൻെറ ഭക്തനായിരിക്കുന്നു." പുത്രൻ തൻെറ തന്നെ ശരീരഭാഗമാണെങ്കിലും രോഗം വന്ന ഭാഗം മുറിച്ചു മാറ്റുന്ന ന്യായത്തിൽ ഹിരണ്യകശിപു അവനെ ഉപേക്ഷിച്ചു. രാജസേവകർ അവനെ പലവിധ ആയുധങ്ങളാൽ ആക്രമിച്ചു. പലരീതികൾ പ്രയോഗിച്ചു വധിക്കാൻ ശ്രമിച്ചു. മലയിൽ നിന്നുരുട്ടി താഴേക്കിടുക, ആനയെകൊണ്ടു ചവിട്ടിച്ചു കൊല്ലാൻ നോക്കുക, കാറ്റ്, തീയ്, വെള്ളപൊക്കം, പാറക്കല്ലുകൾ, വിഷം എന്ന്വേണ്ട എല്ലാ മാർഗ്ഗങ്ങളും പ്രഹ്ലാദനെ കൊല്ലാൻ ഉതകിയില്ല. രാജാവ് വിഷണ്ണനായി. ശുക്രാചാര്യൻെറ പുത്രന്മാർ അദ്ദേഹത്തെ സമാധാനപ്പെടുത്തി. "ബാലനെ കാര്യമായി എടുക്കേണ്ടതില്ല. വലുതാകുമ്പോൾ അവൻ ബാലിശമായ സിദ്ധാന്തങ്ങളെല്ലാം ഉപേക്ഷിച്ചു കൊള്ളും. അല്ലെങ്കിൽ ഞങ്ങളുടെ അഛൻ ശുക്രാചാര്യൻ തിരിച്ചു വരട്ടെ. അദ്ദേഹത്തിൻെറ കീഴിൽ ഈ നിഷേധവിശ്വാസങ്ങളെല്ലാം അവൻ ഉപേക്ഷിക്കും." ബാലൻ സ്കൂളിലേക്ക് തിരിച്ചുപോയി. അദ്ധ്യാപകർ മൂന്ന് ലൗകീക ലക്ഷ്യങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള വിദ്യാഭ്യാസം തുടർന്നു നൽകി. കടമ, സാമ്പത്തികശാസ്ത്രം, ഉല്ലാസം (ലളിതകല) എന്നിവയെ അടിˇഥാനമാക്കിയുള്ള വിദ്യാഭ്യാസത്തിൽ പ്രഹ്ലാദന് തീരെ താൽപര്യ മുണ്ടായിരുന്നില്ല. അവൻെറ ചിന്ത മുഴുവൻ ഈശ്വരനിലായിരുന്നു.

സുഖമൈന്ദ്രിയകം ദൈത്യാ ദേഹയോഗേന ദേഹിനാം
സർവ്വത്ര ലഭ്യതേ ദൈവാദ്യഥാ ദു:ഖമയത്നത: **(7-6-3)**
തത്പ്രയാസോ ന കർത്തവ്യോ യത ആയുർവ്യയ: പരം
ന തഥാ വിന്ദതേ ക്ഷേമം മുകുന്ദചരണാംബുജം **(7-6-4)**

ഒരു ദിവസം അദ്ധ്യാപകൻ ഇല്ലാത്ത സമയം സഹപാഠികൾ പ്രഹ്ലാദനെ പുറത്ത് കളിക്കാൻ ക്ഷണിച്ചു. അപ്പോൾ *പ്രഹ്ലാദൻ പറഞ്ഞു*: "സുഹൃത്തുക്കളേ, ഈ മനുഷ്യജീവിതം വളരെയേറെ വിലപിടിച്ചതാണ്. അതുകൊണ്ട് ചെറുപ്പത്തിലേത്തന്നെ ഈശ്വരസാക്ഷാൽക്കാരം നേടാൻ ഉതകുന്ന സദ്ഗുണങ്ങളും ഈശ്വരഭക്തിയും നാം വളർത്തിയെടുക്കണം. വാസ്തവത്തിൽ മനുഷ്യന് മറ്റൊരു കർത്തവ്യം ഇല്ല തന്നെ. നാം പരിശ്രമിക്കാതെ തന്നെ ദു:ഖം നമുക്ക് വന്നുചേരുന്നതുപോലെ, നമ്മുടെ ശ്രമം കൂടാതെ തന്നെ സുഖാനുഭവങ്ങളും ഉണ്ടാവുന്നു. നമ്മുടെ കർമ്മഫലം കൊണ്ടാണിത്. അതുകൊണ്ട് ഒരുവൻ തന്റെ ഊർജ്ജം സുഖസമ്പാദനത്തിനായി വിനിയോഗിക്കരുത്, കാരണം ആ ശ്രമം ഭഗവൽപ്പദകമലങ്ങളിലേക്ക് നമ്മേ നയിക്കുകയില്ല." ഈ ശരീരം പ്രവർത്തനക്ഷമമായിരിക്കുമ്പോൾ തന്നെ ഭഗവൽപ്പദപ്രാപ്തിക്കായി നാം പരിശ്രമിക്കേണ്ടതാണ്.

ജീവിതം എത്ര ക്ഷണഭംഗുരം. ഒരു നൂറു വർഷം ആയുസ്സുള്ള ഒരാൾ അതിൽ പകുതി ഉറങ്ങിക്കളയുന്നു. ബാക്കിയുള്ളതിൽ ഇരുപതു വർഷം കുട്ടിക്കളികളിലും യുവചാപല്യങ്ങളിലും ചിലവഴിക്കുന്നു. മറ്റൊരു ഇരുപതുവർഷം ജരാതുരത്വത്തിന്റെ പിടിയിൽ കഴിയുന്നു. ബാക്കിയുള്ള തുലോം ചെറിയ കാലയളവ് പ്രയോജനരഹിതമായ സുഖാന്വേഷണത്തിനായി മനുഷ്യൻ ചിലവഴിക്കുന്നു. ഇതുമൂലം കൂടുതൽ ആശങ്കയും അരക്ഷിതാബോധവും അവനുണ്ടാകുന്നു.

എങ്കിലും അജ്ഞാനിയായ മനുഷ്യന്റെ പ്രശ്നങ്ങൾ എണ്ണിയാലൊടുങ്ങാത്തവയാണ്. അവന്റെ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ നിയന്ത്രണത്തിലല്ലാത്തതുകൊണ്ട് സുഖഭോഗവസ്തുക്കളുടെ ആകർഷണത്തിൽനിന്നും അവന് മുഖം തിരിക്കാനാവുന്നില്ല. അവൻ ആ വസ്തുക്കളെ അത്യന്താപേക്ഷിതങ്ങളായി കണക്കാക്കുന്നു. ഭാര്യയും കുട്ടികളും മാത്രമെ അവന് സുരക്ഷിതത്വവും പ്രത്യാശയും നൽകുന്നതായി അനുഭവപ്പെടൂ. അവൻ ആസക്തിയോടെ ഒട്ടിനിൽക്കുന്ന വസ്തുവകകളും അവന് പ്രത്യാശയുടെ വ്യാമോഹം നൽകുന്നു. ലൈംഗീകതയും വായിലെ രുചിയും മാത്രം സുഖത്തിനുള്ള മാർഗ്ഗങ്ങളായി മനസിലാക്കിയവന് ആത്മഭാവം കണ്ടെത്താനാവുന്നതെങ്ങിനെ? വേദനകളും പരാജയങ്ങളും മോഹഭംഗങ്ങളും സ്വന്തം മുഖത്തേക്ക് തുറിച്ചു നോക്കുമ്പോഴും അവന് അവയുടെ ഉത്ഭവസ്ഥാനം എന്തെന്ന് മനസിലാവുന്നില്ല. സുഖഭോഗതൃഷ്ണയാണ് അവയുടെ മൂലകാരണം. അവനത് ഉപേക്ഷിക്കാൻ തയ്യാറാവുന്നില്ല. കൂടുതൽ സ്വത്തിന് വേണ്ടി മറ്റുള്ളവനെ കൊള്ളയടിച്ചുപോലും, അത് പാപമെന്നറിഞ്ഞ് കൊണ്ടായാലും അവനത് തുടർന്നുകൊണ്ടേയിരിക്കുന്നു.

ഏതൊരുവന് എന്റെ, നിന്റെ, അവന്റെ എന്നീ നാനാത്വബോധമുണ്ടോ, എതൊരുവൻ സ്വന്തം സ്വത്തുക്കളെയും അപരന്റെ സ്വത്തുക്കളെയും വേറിട്ട് കണ്ട് അവയെല്ലാം സ്വന്തമാക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നുവോ, അവന് വിദ്യാഭ്യാസമുണ്ടെങ്കിൽ കൂടി ഈശ്വരസാക്ഷാത്കാരം അസാദ്ധ്യം. അങ്ങിനെയുള്ളവരുമായ സംഗം ഉപേക്ഷിക്കണം. എന്നാൽ ഈശ്വരസാക്ഷാൽക്കാരത്തിന് കഠിനശ്രമങ്ങളൊന്നും ചെയ്യേണ്ടതായില്ല, കാരണം ഭഗവാൻ സർവ്വവ്യാപിയത്രെ. സത്സംഗവും, സർവ്വഭൂതദയയും സുഹൃത്ഭാവവും മാത്രമേ അതിനു വേണ്ടതായുള്ളൂ. ഇവയിൽനിന്നാണ് നമ്മുടെ കണ്ണുതുറപ്പിക്കുന്ന ആ സത്യം നമുക്ക് വെളിപ്പെടുന്നത്. ഈ വിശ്വം മുഴുവൻ വെറുമൊരു കാഴ്ച മാത്രമാണെന്നും ഭഗവാൻ മാത്രമേ നിജമായിട്ടുള്ളൂ എന്നും നാം അറിയുന്നു. നാരദമുനിയുമായി എനിക്കുണ്ടായ സത്സംഗം മൂലമാണ് എനിക്കീ വിവേകമുദിച്ചത്.

തസ്മാദ്ഭവദ്ഭി: കർത്തവ്യം കർമ്മണാം ത്രിഗുണാത്മനാം
ബീജനിർഹരണം യോഗ: പ്രവാഹോപരമോ ധിയ: (7-7-28)
തത്രോപായസഹസ്രാണാമയം ഭഗവതോദിത:
യദീശ്വരേ ഭഗവതി യഥാ യൈരഞ്ജസാ രതി: (7-7-29)

നാരദമുനിയുമായി എങ്ങിനെയാണ് സത്സംഗം സാദ്ധ്യമായതെന്ന് കൂട്ടുകാർ ചോദിച്ചതിനു മറുപടിയായി *പ്രഹ്ലാദൻ പറഞ്ഞു*:

ഞങ്ങളുടെ അച്ഛൻ തപസ്സിനായി വനത്തിൽ പോയിരുന്നപ്പോൾ ഇന്ദ്രൻ നമ്മുടെ സാമ്രാജ്യം കയ്യേറി. രാക്ഷസന്മാരെയെല്ലാം തുരത്തിയോടിച്ചു. ദേവന്മാർ കൊട്ടാരമെല്ലാം കൊള്ളയടിച്ചു, എൻെറ അമ്മയായ മഹാരാജ്ഞിയെ ഇന്ദ്രൻ പിടിച്ചുവച്ചു. എന്നാൽ നാരദൻ ഇടപെട്ട് അമ്മയുടേയും അമ്മയുടെ വയറ്റിലുണ്ടായിരുന്ന എൻേറയും സുരക്ഷ ഏറ്റെടുത്തു. ഉദരത്തിലുള്ള കുഞ്ഞ്, ഭഗവൽഭക്തനാണെന്ന് നാരദൻ ഇന്ദ്രനുറപ്പും കൊടുത്തു. അമ്മയ്ക്ക് സമാധാനമേകാനായി നാരദൻ വിജ്ഞാനവും വിവേകവും വഴിയുന്ന കാര്യങ്ങൾ പഠിപ്പിച്ചു കൊടുക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. അമ്മ ഇപ്പോൾ അതെല്ലാം മറന്നിരിക്കുന്നു. നാരദമുനിയുടെ കൃപയാൽ എനിക്ക് എല്ലാം ഓർമ്മയുണ്ട്.

ഈ ശരീരത്തിനു മാത്രമേ ജനനം, നിലനിൽപ്പ്, വളർച്ച, പക്വത, ക്ഷീണം, മരണം എന്നിവ ബാധകമായുള്ളു. ഇവയെല്ലാം കാലം കടന്നു പോകുന്നതിൻെറ ലക്ഷണവുമാണ്. എന്നാൽ ആത്മാവ് അനശ്വരവും, ക്ഷീണമേൽക്കാത്തതും, നിർമ്മലവും, പകരത്തിന് മറ്റൊന്നില്ലാത്തതും, ശുദ്ധബോധവും, എല്ലാത്തിനും അടിസ്ഥാനവും, മാറ്റമില്ലാത്തതും, സ്വയം ഗോചരകാരണവും (സ്വയാവബോധം വസ്തുബോധമല്ല) സർവ്വവ്യാപിയും സ്വതന്ത്രവും, ആവരണങ്ങളില്ലാത്തതുമത്രേ. ഈ പന്ത്രണ്ട് സവിശേഷതകൾ കൊണ്ട് വിവേകിയായ മനുഷ്യൻ ആത്മാവിനെ തിരിച്ചറിയണം. അതിസൂക്ഷ്മമായ അന്വേഷണപ്രക്രിയകൊണ്ട് ഇതല്ല, ഇതല്ല എന്ന പ്രമാണസൂത്രമുപയോഗിച്ച് അന്വേഷകൻ ഈ ശരീരത്തിൽ ജീവിക്കുമ്പോൾത്തന്നെ ആത്മാവിനെക്കുറിച്ചുള്ള പരമസത്യത്തിൽ എത്തിച്ചേരണം. മാനസീകാവസ്ഥകളും തൽഫലമായ കർമ്മങ്ങളും പ്രവർത്തനങ്ങളും ജനനമരണചക്രത്തെ മുന്നോട്ടു കറക്കുന്നത് പ്രകൃതിഗുണങ്ങളുടെ ലീലയാലാണെന്ന് അവൻ മനസിലാക്കണം. അവകളൊന്നും ആത്മാവിനെ ലവലേശം ബാധിക്കുന്നതുമല്ല.

“നിങ്ങൾക്കു ചെയ്യുവാനുള്ളത് ഇത്രമാത്രം. കർമ്മഫലത്തിൻെറ വിത്തുകൾ പാടെ എരിച്ചുകളയുക. ആയത് ത്രിഗുണപ്രകൃതിയാലാണല്ലോ. ബുദ്ധിയുടെ മേഖലക്കപ്പുറം കടന്നുചെല്ലുക. ഇതാണ് യോഗം. ആയിരക്കണക്കിനു യോഗാഭ്യാസങ്ങളുള്ളതിൽ ഭഗവാൻ സ്വയം പ്രഖ്യാപിച്ചിട്ടുള്ളത് ഇതാണ്. ഏതൊരു മാർഗ്ഗമാണോ ഭഗവൽഭക്തിയും പരമപ്രേമവും ഉണ്ടാക്കുന്നത്, അതുതന്നെ ഉത്തമയോഗം. ഗുരുപൂജയും സേവനവും, ഭക്തസത്സംഗം, ഭഗവൽപ്പൂജ, മഹിമാകീർത്തനം, മൂർത്തീപൂജ, തുടങ്ങിയവയാലും സകലജിവജാലഹൃദയങ്ങളിലും ഭഗവാനെ ദർശിച്ച് പ്രേമപൂർവ്വം സേവനം ചെയ്യലും ഇതിൽ പെടുന്നു.

ഈ പ്രേമത്തിൻെറ പരമകാഷ്ഠയിൽ ഒരുവൻ ഭഗവൽപ്പദം പൂകുന്നു. ഭഗവൽപ്രേമത്തിൻെറ ചില ലക്ഷണങ്ങൾ ഇവയാണ്: ഭഗവൽനാമശ്രവണമാത്രയിൽ ഭക്തൻ ഉറക്കെ പാടുന്നു. ആഹ്ലാദഭരിതനായി അവൻ ധ്യാനാവസ്ഥയിൽ മുഴുകുന്നു. തികച്ചും സംതൃപ്തനായി ആശാരഹിതനായി ചിരിക്കുകയും, കരയുകയും, ദീർഘനിശ്വാസം വിടുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇത് ബ്രഹ്മനിർവ്വാണാനുഭൂതിയാണ്. ആർക്കും ഈ അവസ്ഥ കൈവരിക്കാം. ഭഗവാൻ ഒരുവൻെറ ജാതി, കുലം, ലിംഗം, തൊഴിൽ, വിദ്യാഭ്യാസം, വേദ പാണ്ഡിത്യം, യജ്ഞപഠനം ഇവയൊന്നും കണക്കാക്കുന്നില്ല. മറിച്ച് ഭക്തി മാത്രമാണ് പ്രധാനം. ഭക്തിയില്ലാതെയെങ്കിൽ മറ്റെല്ലാം വെറുമൊരു പ്രകടനം മാത്രമാണ്. അതുകൊണ്ട്, എല്ലാ രീതിയിലും ഭഗവൽഭക്തി വളർത്തിയെടുക്കുക.

സത്യം വിധാതും നിജ ഭൃത്യഭാഷിതം
വ്യാപ്തിം ച ഭുതേഷ്വഖിലേഷു ചാത്മന:
അദൃശ്യതാത്യദ്ഭുതരൂപമുദ്വഹൻ
സ്തംഭേ സഭായാം ന മൃഗം ന മാനുഷം **(7-8-18)**
നതദ്വിചിത്രം ഖലു സത്ത്വധാമനി
സ്വതേജസാ യോ നു പുരാƒപിബത് തമ:
തതേƒഭി പദ്യാഭ്യഹനന്മഹാസുരോ
രുഷാ നൃസിംഹം ഗദയോരുവേഗയാ **(7-8-25)**

നാരദമുനി തുടർന്നു:
പ്രഹ്ലാദൻെറ വാക്കുകൾ കേട്ട് കൂട്ടുകാരും രാക്ഷസവൃത്തികൾ ഉപേക്ഷിച്ച് ഭഗവൽഭക്തന്മാരായി.
ഇതുകേട്ട് രാജാവ് ക്രുദ്ധനായി പ്രഹ്ലാദനോട് കൽപ്പിച്ചു. "എൻെറ അധികാരത്തെ വകവെക്കാതെ ആരുടെ ബലത്താലാണ് നമ്മുടെ വിശുദ്ധമായ ആചാരങ്ങളേയും പാരമ്പര്യത്തേയും നീ എതിർക്കുന്നത്? ദേവന്മാരുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ പോലും നിയന്ത്രിക്കുന്നത് ഞാനാണ്". ഏറ്റവും ഉയർന്ന സംസ്കാരത്തിൻെറ മൂർത്തിമദ്ഭാവം തന്നെയായ പ്രഹ്ലാദൻ അചഞ്ചലനായി, മന:സംയമനത്തോടെ, പരമസത്യത്തിൻെറ പൊരുളറിയാവുന്നതിൻെറ ആത്മധൈര്യത്തോടെ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു: "ഭഗവാനാണച്ഛാ എൻെറ ബലം. അങ്ങയുടെ ശക്തിയും ഭഗവാൻ തന്നെ. എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളുടേയും ഉള്ളിൽ സ്ഥിതിചെയ്ത് നിയന്ത്രിക്കുന്നത് അവിടുന്നത്രേ. അങ്ങയുടെ ശത്രുവാണ് ഭഗവാൻ എന്ന തെറ്റിദ്ധാരണ അവസാനിപ്പിച്ചാലും, കാരണം അവിടുന്ന് നമ്മുടെയെല്ലാം രക്ഷകനത്രേ. ഒരുവൻെറ ഉള്ളിലുള്ളതല്ലാതെ മറ്റൊരു ശത്രുവും ആർക്കുമില്ല. നിയന്ത്രണമില്ലാത്ത, മാലിന്യം നിറഞ്ഞ മനസ്സാണ് ഒരുവൻെറ ഏറ്റവും വലിയ ശത്രു. ഈ ശത്രുവിനെ കീഴടക്കാൻ ഭഗവൽപ്രേമം വളർത്തുക മാത്രമേ മാർഗ്ഗമുള്ളൂ. ഹിരണ്യകശിപുവിൻെറ കോപം അതിർത്തി വിട്ടു. ബാലനെ പിടിച്ചുകുലുക്കിക്കൊണ്ട് അയാൾ അലറി. "ഞാൻ മാത്രമാണ് ഭഗവാൻ, മറ്റാരുമില്ല. ഇപ്പോൾത്തന്നെ നിൻെറ തലയറുത്തു കളയാം, വിഡ്ഢീ, നിന്നെ രക്ഷിക്കാൻ ആരുമുണ്ടാവില്ല. നിൻെറ ഭഗവാൻ എല്ലായിടത്തുമുണ്ടെങ്കിൽ ഈ തൂണിൽ ഇല്ലാതിരിക്കുമോ?" എന്നും പറഞ്ഞ് തൻെറ ഉരുക്കു മുഷ്ടി തൂണിലിടിച്ചു. തൂണ് വലിയൊരിടി മുഴക്കത്തോടെ പൊട്ടിത്തുറന്നു. വിശ്വപ്രളയം സംഭവിക്കുകയാണോ എന്നു സംശയം തോന്നുമാറുച്ചത്തിലായിരുന്നു അത്. തൂണു പിളർന്ന ശക്തി വിശ്വാണ്ഡത്തെ പൊട്ടിച്ച് ദിവ്യാവതാരം പ്രത്യക്ഷമായതു പോലെ തോന്നി.

തൻെറ ഭക്തൻെറ വാക്കുകൾ സാധൂകരിക്കാൻ വെമ്പിയപോലെ സർവ്വവ്യാപിയാണെന്ന് തെളിയിച്ചു കൊണ്ട് ഭഗവാൻ, തൂണിൽനിന്ന് നരസിംഹരൂപത്തിൽ അവതരിച്ചു. മനുഷ്യനും മൃഗവുമല്ലാത്ത സത്വം. രാക്ഷസൻ അമ്പരന്നു. ഇങ്ങിനെയൊന്നിനെ മുൻപ് നേരിട്ടിട്ടേയില്ല. പേടിപ്പെടുത്തുന്ന, തിളക്കമേറിയ കണ്ണുകൾ, വാൾത്തലപോലെ മൂർച്ചയുള്ള നാവ്, ഭയാനകമായ വായ, ആകാശം മുട്ടുന്ന തല, എണ്ണിയാലൊടുങ്ങാത്ത കയ്യുകൾ. മാരകമായ നഖങ്ങളാണതിൻെറ ആയുധങ്ങൾ. രാക്ഷസൻ, തൻെറ മരണം അറിവുള്ള ജീവജാലങ്ങളിൽനിന്നുമുണ്ടാവില്ലെന്ന് വരംകൊണ്ട് ഉറപ്പു വരുത്തിയിരുന്നുവല്ലോ. പക്ഷേ, ഈ രൂപം കേട്ടറിവുള്ള ഒരു ജീവിയുമായി സാദൃശ്യം ഉള്ളതല്ല. ദിവ്യബുദ്ധിയെ പറ്റിക്കാനാവില്ലെന്ന് ഹിരണ്യകശിപുവിന് അറിയാമായിരുന്നു. എങ്കിലും അയാൾ നരസിംഹത്തിനു നേരെ പാഞ്ഞുചെന്നു. രാക്ഷസൻ ഭഗവാൻെറ സമീപത്തേക്ക് ചെല്ലുമ്പോൾ ഇരുട്ടിനെ വെളിച്ചം എന്ന പോലെ നരസിംഹാവതാരം ഹിരണ്യകശിപുവിനെ വിഴുങ്ങുന്നതായി കാണപ്പെട്ടു. എന്നിട്ടും രാക്ഷസൻ തൻെറ ഗദയുമായി ഭഗവാനെ പ്രഹരിച്ചു. ഭഗവാൻെറ പിടിയിൽനിന്നും രാക്ഷസൻ കുതറിമാറി. അവനെ പിടിച്ച് മടിയിലിരുത്തി (ഭൂമിയിലോ ആകാശത്തിലോ അല്ല), സ്വയം ഉമ്മറപ്പടിയിൽ (അകത്തോ പുറത്തോ അല്ല) ഇരുന്ന് നഖങ്ങൾ കൊണ്ട് (ആയുധങ്ങൾ ഒന്നുമില്ല) രാക്ഷസൻെറ ദേഹം വലിച്ചു കീറി. അങ്ങിനെ ബ്രഹ്മാവു നൽകിയ വരം തെറ്റിക്കാതെതന്നെ ഭഗവാൻ തൻെറ അവതാരോദ്ദേശം നിറവേറ്റി. ദേവതകളും, സ്വർഗ്ഗവാസികളും, മാമുനിമാരും അപ്പോൾ അവിടെ ആഗതരായി. ബ്രഹ്മാവ്, രുദ്രൻ, ഇന്ദ്രൻ തുടങ്ങി മറ്റു ദേവവൃന്ദങ്ങളും ഭഗവാൻെറ നരസിംഹാവതാരത്തെ സ്തുതിച്ചു പാടി.

ത്രസ്തോ*f*സ്മ്യഹം കൃപണവത്സല ദു:സഹോഗ്ര
സംസാരചക്രകദനാദ് ഗ്രസതാം പ്രണീത:
ബദ്ധ: സ്വകർമ്മഭിരുശത്തമ തേ*f*ങ്ഘ്രി മൂലം
പ്രീതോ*f*പവർഗ്ഗശരണം ഹ്വയസേ കദാ നു **(7–9–16)**
മൌനവ്രതശ്രുത തപോ*f*ധ്യയനസ്വധർമ്മ
വ്യാഖ്യാരഹോജപസമാധയ ആപവർഗ്ഗ്യാ:
പ്രായ: പരം പുരുഷതേ ത്വജിതേന്ദ്രിയാണാം
വാർത്താ ഭവന്ത്യുത ന വാത്ര തു ദാംഭികാനാം **(7–9–46)**

ഭയചകിതരായ ദേവവൃന്ദവും സ്വർഗ്ഗവാസികളും ഭഗവാനെ ദൂരെനിന്ന് പ്രകീർത്തിച്ചു. പ്രഹ്ലാദനാകട്ടെ ഭയലേശമില്ലാതെ ഭഗവാനെ സമീപിച്ച് ഇങ്ങിനെ പ്രാർത്ഥിച്ചു. "ഭഗവാനേ, ദേവവൃന്ദവും വിണ്ണവരും നിരന്തരം അവിടുത്തെ മഹിമയെ വാഴ്ത്തുന്നു. പക്ഷെ അങ്ങ് അവരുടെ ധനത്തേയോ, പാരമ്പര്യത്തേയോ, തപശ്ചര്യയേയോ, പ്രത്യക്ഷഭാവത്തേയോ, പഠിപ്പിനേയോ, ഊർജ്ജത്തേയോ, മഹിമയേയോ, സാമർത്ഥ്യത്തേയോ, ശക്തിയേയോ, നിപുണതയേയോ, ധൈര്യത്തേയോ, ബുദ്ധിയേയോ, യോഗശക്തിയേയോ നോക്കുന്നില്ല തന്നെ. അവിടുത്തെ പ്രസാദിപ്പിക്കാൻ ഭക്തിക്കു മാത്രമേ കഴിയൂ. മാത്രമല്ല, അവിടേക്ക് വാഴ്ത്തിപ്പാടുന്നതുകൊണ്ട് നേട്ടമൊന്നുമില്ല. ആരാണോ അവിടുത്തെ മഹിമയെ വർണ്ണിക്കുന്നത്, അവൻ മഹാനായി മാറുന്നു. സത്യമായ മുഖത്തിൽ ആഭരണങ്ങൾ അണിയുന്നതു കൊണ്ട്, കണ്ണാടിയിലെ പ്രതിബിംബം സൗന്ദര്യമേറിയതായി തോന്നും. ഭഗവൻ, അങ്ങയുടെ ക്രോധം അടക്കിയാലും. ആ ക്രോധത്തിൻെറ ലക്ഷ്യം സാധിച്ചു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ആളുകൾ ഭയത്തിൽനിന്നും രക്ഷനേടാനായി അവിടുത്തെ വാഴ്ത്തുകയാണ്. പക്ഷെ, എനിക്ക് അവിടുത്തെ യാതൊരു ഭയവുമില്ല, ദേവന്മാർക്കും സ്വർഗ്ഗവാസികൾക്കും ഉള്ളതുപോലെ. പക്ഷെ, നിരന്തരം ചുറ്റിത്തിരിയുന്ന ഈ ജനിമൃതിചക്രത്തിനെ എനിക്കു വലിയ ഭയം തന്നെയാണ്. എന്നാണെന്നെ അവിടുത്തെ പരമമുക്തിപ്രദമായ ആ താമരപ്പാദങ്ങളിൽ ചേർക്കുന്നത്? കൂടുവിട്ടു കൂടുമാറി പാർക്കുന്ന ഈ അലച്ചിൽ മതിയായി, ഭഗവാനേ. സത്സംഗം എപ്പോഴും ഉണ്ടാവാനായും അവിടുത്തെ മഹിമാവിശേഷങ്ങൾ കേൾക്കാനും പാടാനും വേണ്ട വിവേകവിജ്ഞാനം തന്ന് എന്നെ അനുഗ്രഹിച്ചാലും. അവിടുത്തെ കൃപയിൽ കവിഞ്ഞ് മറ്റൊരു രക്ഷകനോ മോക്ഷദായകനോ ഇല്ലതന്നെ. എന്തെല്ലാം ആരെല്ലാം എവിടെ, എങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നുവോ അതെല്ലാം അവിടുന്നു തന്നെ. അവിടുത്തെ മായാശക്തിയാൽ സത്യത്തിന് ആവരണമിട്ടതുകൊണ്ട് ഇഹലോകം ഉൺമയാണെന്നു തോന്നിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് അവിടേക്കു മാത്രമേ മായയിൽനിന്ന് ഞങ്ങളെ രക്ഷിക്കാനാവൂ. ദേവന്മാർ പോലും എൻെറ പിതാവിൻെറ ക്രോധത്തിനു മുൻപിൽ പേടിച്ചു വിറച്ചു. ആ ഹിരണ്യകശിപുവിനെ അങ്ങ് കാലപുരിക്കയച്ചു. എനിക്ക് ദേവസ്ഥാനമോ ബ്രഹ്മപദമോ ഒന്നും വേണ്ട. അവിടുത്തെ പാദങ്ങളിൽ എനിക്ക് അഭയമേകിയാലും. ഈ വിശ്വം മുഴുവൻ അവിടുത്തെ ഊർജ്ജമത്രെ. സൃഷ്ടാവ് അതിൽ നിന്നുണ്ടായി. അങ്ങയെ പ്രസാദിപ്പിച്ച് സൃഷ്ടാവ് വിശ്വസൃഷ്ടി നടത്തി. അപ്പോൾ മുതൽ അവിടുന്നാണ് വിശ്വത്തെ നിലനിർത്തി സംരക്ഷിക്കുന്നത്. പലേ രൂപത്തിൽ. മനുഷ്യനായും, ഉപമനുഷ്യനായും, ദേവനായുമെല്ലാം. മലിനമായ മനസ്സ് അവിടുത്തെ കഥകളിലും മഹിമാവർണ്ണനകളിലും ആനന്ദിക്കുന്നില്ല. അങ്ങിനെയുള്ള മനസ്സ് പലേ വിധത്തിൽ സംഭ്രാന്തമായിരിക്കും. ലൈംഗീകാവയവം മുതൽ നാവുവരെയും മറ്റ് ഇന്ദ്രിയങ്ങളും ഉദരവുമെല്ലാം മനസ്സിനെ അങ്ങോട്ടേക്കാകർഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ ബന്ധനത്തിൽപ്പെട്ട് ആളുകൾ കാരാഗ്രഹത്തിലെന്ന പോലെ കഴിയുന്നു. അവിടുത്തെ കൃപയാൽ അവരെ രക്ഷിച്ചാലും. അവിടേയ്ക്ക് മാത്രമേ ശ്രമരഹിതമായി അതു ചെയ്യാനാവൂ. മൗനവ്രതം, തപസ്സ്, ധ്യാനം, സമാധി തുടങ്ങിയ സാധനകളൊന്നും അവിടുത്തെ കൃപയില്ലെങ്കിൽ വെറുമൊരു പൊങ്ങച്ചമോ ജീവസന്ധാനമാർഗ്ഗമോ മാത്രമാണ്. അതുകൊണ്ട് വിവേകി ഭക്തിയോഗം പരിശീലിക്കുന്നു. *നാരദൻ പറഞ്ഞു:* പ്രഹ്ലാദൻെറ മൂർദ്ധാവിൽ കൈവച്ച് ഭഗവാൻ അനുഗ്രഹിച്ചു. ബ്രഹ്മാവിനോ ലക്ഷ്മിക്കോ പോലും ലഭിക്കാതിരുന്ന ഭാഗ്യമത്രെ അത്. ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: "ഞാൻ നിന്നിൽ സംപ്രീതനായിരിക്കുന്നു. എന്തു വരം വേണമെങ്കിലും ചോദിച്ചുകൊള്ളൂ." ഭക്തശിരോമണിയായ പ്രഹ്ലാദൻ നിശ്ശബ്ദനായി നിന്നതേയുള്ളൂ.

ത്രി: സപ്തഭി: പിതാ പൂത: പിതൃഭി: സഹ തേfനഘ
യത് സാധോfസ്യഗൃഹേ ജാതോഭവാൻ വൈ കുലപാവന: **(7-10-18)**
യത്രയത്ര ച മദ് ഭക്താ: പ്രശാന്താ: സമദർശിന:
സാധവ: സമുദാചാരാസ്തേ പൂയന്ത്യപി കീകടാ: **(7-10-19)**

നാരദമുനി തുടർന്നു:
വിവേകിയായ പ്രഹ്ലാദൻ പ്രാർത്ഥിച്ചു: "എൻെറ ഹൃദയം മൂന്നുലോകങ്ങളിലുമുള്ള യാതൊന്നിനേയും കാംക്ഷിക്കുന്നില്ല. എന്തെങ്കിലും അനുഗ്രഹങ്ങൾക്കായി പ്രാർത്ഥിക്കുന്നവർ അവിടുത്തെ ഭക്തനല്ല, മറിച്ച് വെറുമൊരു വ്യാപാരി മാത്രമാണ്. എനിക്ക് എന്തെങ്കിലും വരമേകണം എന്നുണ്ടെങ്കിൽ, എൻെറ മനസ്സിൽ ആഗ്രഹങ്ങളൊന്നും ഉദിക്കാതിരിക്കാനിടയാക്കിയാലും. ആഗ്രഹങ്ങളാണ് മനസ്സിലെ നന്മയെ മറച്ചു വെക്കുന്നത്. എന്നാൽ ആഗ്രഹങ്ങളില്ലാത്ത മനസ്സ്, മോക്ഷത്തിലേക്കുള്ള നാന്നിയാണ്. ഞാൻ ഭഗവാനെ വീണ്ടും വീണ്ടും പ്രണമിക്കുന്നു." പ്രഹ്ലാദനിൽ അതീവപ്രസാദത്തോടെ ഭഗവാൻ അദ്ദേഹത്തെ അനുഗ്രഹിച്ചു. പ്രഹ്ലാദൻ ഏറെക്കാലം ലോകം ഭരിക്കുമെന്ന് ഭഗവാൻ അരുളി ചെയ്തു. ആർജ്ജിതപുണ്യഫലങ്ങൾ ആസ്വദിച്ചും, പുണ്യകർമ്മങ്ങൾ നടത്തിയും പ്രഹ്ലാദൻ ഇഹലോകത്തിൽ ജീവിച്ച് മുക്തിപദം കൈവരുത്തുമെന്നും ഭഗവാൻ അനുഗ്രഹിച്ചു.

പ്രഹ്ലാദൻ പിന്നീട് ഭഗവാനോട് തൻെറ പിതാവിൻെറ ദുഷ്പ്രവർത്തികൾക്കു വേണ്ടി മാപ്പു ചോദിച്ചു. ഇതിനു മറുപടിയായി ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: "അദ്ദേഹം മാത്രമല്ല, ഇരുപത്തിയൊന്നു തലമുറകൾ മുഴുവൻ നിന്നേപ്പോലുള്ള ഒരുത്തമഭക്തൻെറ ജന്മത്തോടെ ശുദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. എവിടെയാണോ ഭക്തൻ വാഴുന്നത്, അവിടം പരിശിദ്ധമാവുന്നു." ഭഗവാൻ ബ്രഹ്മാവിനോട്, ദുഷ്ടബുദ്ധികൾക്ക് ഇനി വരം നൽകരുതെന്ന് മുന്നറിയിപ്പ് നൽകി. അല്ലയോ യുധിഷ്ഠിരാ, ഞാൻ ഹിരണ്യാക്ഷൻെറ സഹോദരനായ ഹിരണ്യകശിപുവിന് മോക്ഷം കിട്ടിയ കഥയും വിശദീകരിച്ചു കഴിഞ്ഞു. രണ്ടുപേരും ഭഗവൽപ്പാർഷദൻമാരായിരുന്നുവല്ലൊ. അവർ തങ്ങളുടെ രാക്ഷസരൂപം വിട്ടൊഴിഞ്ഞ് അവസാനം ഭഗവൽസദൃശരായിത്തീർന്നകാര്യവും ഞാൻ വിശദീകരിക്കു കയുണ്ടായി. നിങ്ങൾ പ്രഹ്ലാദനേക്കാളും ഭഗ്യശാലിയത്രെ. കാരണം, അതേ പരമപുരുഷനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ നിങ്ങളുടെ സ്വന്തം അമ്മാമൻെറ മകനും സുഹൃത്തുമായിരുന്നു. അതേ ഭഗവാനാണ് പരമശിവന് ത്രിപുരാന്തകൻ എന്ന പേരുണ്ടാക്കിക്കൊടുത്തത്. ആ പാവനമായ ചരിതം കൂടി ഞാൻ പറഞ്ഞുതരാം.

ദേവന്മാരാൽ തോൽപ്പിക്കപ്പെട്ട രാക്ഷസവൃന്ദം, ശിൽപ്പിയും മായാവിയുമായ മയനെ സമീപിച്ച് അവർക്കു മൂന്നു പേർക്കും പറക്കും നഗരങ്ങൾ (ഉപഗ്രഹങ്ങൾ) ഉണ്ടാക്കി കൊടുക്കാനപേക്ഷിച്ചു. ഒന്ന് സ്വർണ്ണം കൊണ്ടും, ഇനിയൊന്ന് വെള്ളി കൊണ്ടും മൂന്നാമത്തേത് ഇരുമ്പുകൊണ്ടും നിർമ്മിച്ചു. രാക്ഷസന്മാർ ഈ ഉപഗ്രഹങ്ങളിൽ കയറി അതിശീഘ്രം സഞ്ചരിക്കയാൽ അവർ അജയ്യരും, അദൃശരൂപികളും നശീകരണസ്വഭാവമുള്ളവരു മായിത്തീർന്നു. ദേവന്മാർ പരമശിവനെ ശരണം പ്രാപിച്ചു. ശിവൻ നഗരങ്ങളെ കീഴടക്കി ആളുകളെ മുഴുവൻ കൊന്നൊടുക്കി. പക്ഷെ രാക്ഷസർ അമൃതുനിറഞ്ഞ കുളത്തിൽ നിന്ന് വീണ്ടും ജീവനോടെ തിരിച്ചു വന്നു. ഭഗവാൻ വിഷ്ണു ദേവന്മാരുടെ രക്ഷയ്ക്കായി വന്നു. അദ്ദേഹം ഒരു പശുവായും സൃഷ്ടാവ് ഒരു പശുക്കിടാവായും അവതരിച്ച് അമൃതജലം മുഴുവനും കുടിച്ചു വറ്റിച്ചുകളഞ്ഞു. എന്നിട്ട് പരമശിവന് നഗരങ്ങളെ ആക്രമിച്ചു നശിപ്പിക്കുവാനുള്ള ആയുധങ്ങളും നൽകി. ഈ മൂന്നു നഗരങ്ങളും പരമശിവൻ നശിപ്പിച്ചു കളഞ്ഞു. ഇങ്ങിനെ, എണ്ണിയാലൊടുങ്ങാത്ത അനവധി ചരിതങ്ങൾ ഭഗവാൻെറ ലീലയായുണ്ട്.

"ഉപഗ്രഹനഗരങ്ങൾ ആധുനിക ശാസ്ത്രത്തിൻെറ കണ്ടുപിടുത്തമാണോ?"

നത്വാ ഭഗവതേ*f*ജായ ലോകാനാം ധർമ്മഹേതവേ
വക്ഷ്യേ സനാതനം ധർമ്മം നാരായണമുഖാച്ഛ്റുതം (7-11-5)

യുധിഷ്ഠിരൻ പിന്നീട്,സനാതന ധർമ്മത്തെപ്പറ്റി വിശദീകരിക്കാൻ നാരദമുനിയോടഭ്യർഥിച്ചു.
നാരദൻ പറഞ്ഞു: "ഭഗവാൻ നാരായണൻ സ്വയം എന്നോടുണർത്തിച്ച സനാതനധർമ്മത്തെപ്പറ്റി, അതേ ധർമ്മത്തെ പരിപാലിക്കുന്ന ഭഗവാനെ നമിച്ചുകൊണ്ട് ഞാൻ വിശദീകരിക്കട്ടെ." ഈ ധർമ്മത്തിൻെറ അടിസ്ഥാനം മൂന്നാണ്. ഒന്ന്, ഭഗവാൻ സ്വയം അരുൾചെയ്തത്,രണ്ട്, ഭഗവൽപ്രോക്തങ്ങൾ അറിയാവുന്നവരുടെ കൃതികൾ, മൂന്ന് ഏതനുഷ്ഠാനങ്ങളാണോ ഉള്ളിൻെറയുള്ളിലെ ആത്മാവിനെ പരമശാന്തിയിലെത്തിക്കുന്നത് അവ. മുപ്പത് സ്വഭാവസവിശേഷതകൾ സനാതനധർമ്മരീതിയിൽ ജീവിക്കാനാഗ്രഹിക്കുന്നവർക്കായി വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്. സത്യം, കൃപ, തപസ്സ്, പരിശുദ്ധി, സഹനശക്തി, ആത്മനിയന്ത്രണം, ഇന്ദ്രിയനിയന്ത്രണം, അഹിംസ, ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹം, സംന്യാസം, ധർമ്മശാസ്ത്ര പഠനം, നേർവഴി, സംതൃപ്തി, സമദൃഷ്ടിയുള്ളവർക്കുവേണ്ടി സേവനം, ലൗകീകപ്രവർത്തന ങ്ങളിൽനിന്നും ക്രമേണയുള്ള വിടുതി, ജീവിതത്തിലെ വിരോധാഭാസങ്ങളെപ്പറ്റിയുള്ള ചിന്ത, മൗനം, ആത്മാനുസന്ധാനം ,അന്നദാനം, മനുഷ്യർക്കും ഇതരജീവികൾക്കും (അവരെയെല്ലാം ഒരേ ആത്മാവായിദർശിച്ച്) ഭഗവൽകീർത്തനം, സ്മരണ, സേവനം, പൂജാനമസ്കാരകർമ്മങ്ങൾ, മഹാത്മാക്കളുടെ ലക്ഷ്യമായ ഭഗവൽസേവ, ഭഗവാൻെറ ഭൃത്യനോ, സുഹൃത്തോ ആയി സ്വയം കണക്കാക്കി ഭഗവാനിൽ സമ്പൂർണ്ണ സമർപ്പണം, ഇതെല്ലാം കൊണ്ട് ഒരുവൻ സനാതനധർമ്മം അനുഷ്ഠിച്ച് സർവ്വർക്കും പ്രിയങ്കരനായി ഭവിക്കുന്നു.

ഏതൊരുവീട്ടിലാണോ ധർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങൾ നിരന്തരം മുടക്കമില്ലാതെ അനുവർത്തിച്ചു വരുന്നത്, അവിടെയുള്ളവനാണ് ദ്വിജൻ. ബ്രാഹ്മണർ, യാഗാനുഷ്ഠാനങ്ങൾ ചെയ്യുകയും ധർമ്മ ശാസ്ത്രങ്ങൾ പഠിക്കുകയും വേണം. ദാനധർമ്മാദികൾ, നാലുജീവഘട്ടങ്ങൾ - ബ്രഹ്മചര്യം, ഗാർഹസ്ത്യം, വനവാസം, സംന്യാസം -എന്നിവ കൃത്യമായി അനുഷ്ഠിക്കുകയും ചെയ്യണം. പഠനാദികളാണ് ബ്രാഹ്മണധർമ്മം. പ്രജാസുരക്ഷിതത്വമാണ് രാജാവിൻെറ ധർമ്മം. വൈശ്യരുടേത് വ്യാപാരധർമ്മം. ശൂദ്രന്മാരുടേത് സേവനധർമ്മം. പലേവിധ ജോലികൾ, സമ്മാനം സ്വീകരിക്കൽ, ഭിക്ഷാടനം, ബാക്കിവന്ന ധാന്യം ശേഖരിക്കൽ എന്നിവയാണ് ബ്രാഹ്മണർക്ക് വിധിച്ചിട്ടുള്ള ജീവിതായോധനമാർഗ്ഗങ്ങൾ. അത്യാഹിതസന്ദർഭങ്ങളിലൊഴികെ ഒരുവൻ തൻെറ മേലധികാരിയുടെ ധർമ്മം പിടിച്ചെടുക്കുകയോ തനിക്കു വിധിച്ചിട്ടുള്ളതിൽ നിന്നും താഴെയുള്ള ജോലികൾ ഏറ്റെടുത്ത് തരം താഴുകയോ അരുത്.

ആത്മനിയന്ത്രണം, ഇന്ദ്രിയനിയന്ത്രണം, സംശുദ്ധി, സംതൃപ്തി, ക്ഷമാശീലം, നേർവഴി, വിവേകം, കൃപ, ഭഗവൽസാക്ഷാത്ക്കാരത്തിനും സത്യത്തിനുമുള്ള ത്വര, എന്നിവയാണ് ബ്രാഹ്മണഗുണങ്ങൾ. ധൈര്യം, ശക്തി, ഉറപ്പ്, നിശ്ചയദാർഢ്യമ, തേജസ്, സംന്യാസം, ആത്മനിയന്ത്രണം, ക്ഷമാശീലം, ബ്രഹ്മപ്രതാപം, ശാന്തി, സുരക്ഷ എന്നിവയത്രേ രാജഗുണങ്ങൾ. (ക്ഷത്രിയഗുണങ്ങൾ) ഭഗവൽഭക്തി, ഗുരുഭക്തി, യജമാന ഭക്തി, മൂന്നുവിഭാഗങ്ങളിലുംപെട്ടവർക്കുള്ള പോഷണം, വിശ്വാസം, ഉത്സാഹം, അദ്ധ്വാനശീലം, നിപുണത എന്നിവയാണ് വൈശ്യനുവേണ്ട ഗുണങ്ങൾ. സേവനം, ശുദ്ധി, വിനയം, ലളിതമായ യാഗകർമ്മാനുഷ്ടാനങ്ങൾ, മോഷ്ടിക്കാതിരിക്കൽ, സത്യം, മഹാത്മാക്കളുടേയും പശുക്കളുടേയും സുരക്ഷ എന്നിവ ശൂദ്രൻെറ ലക്ഷണങ്ങളത്രെ. ഒരു സ്ത്രീയുടെ കടമ തൻെറ ഭർത്താവിനെ സേവിക്കയെന്നതാണ്. അദ്ദേഹത്തെ ഭഗവാൻെറ പ്രതിപുരുഷനായി കാണുകയും വേണം. അവനവൻെറ ഗുണങ്ങളും വാസനയുമനുസരിച്ചുള്ള ധർമ്മത്തെ ഒരുവൻ അർപ്പണഭാവത്തോടെ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാണ്. അങ്ങിനെ സ്വന്തം ഗുണവിശേഷങ്ങളാൽത്തന്നെ, ആ ഗുണങ്ങൾക്കുമപ്പുറത്തേക്കുകടക്കാൻ അവനു കഴിയുന്നു. ഒരുവൻെറ ഗുണസവിശേഷതകൾ മാത്രമനുസരിച്ചേ വർണ്ണാശ്രമധർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കാവൂ. അതനുസരിച്ചാണ് ഒരുവൻെറ ജാതി നിർണ്ണയിക്കപ്പെടുന്നത്.

ഇത്യക്ഷരതയാ*ff*ത്മാനം ചിന്മാത്രമവശേഷിതം
ജ്ഞാത്വാദ്വയോ*f*ഥ വിരമേദ് ദഗ്ദ്ധയോനിരിവാനല: **(7-12-31)**

വിദ്യാർത്ഥിയായിരിക്കുന്ന കുമാരൻ, ഗുരുവിൻെറ ഗൃഹത്തിൽ വസിച്ച് സൂര്യോദയത്തിലും അസ്തമയത്തിലും ഗുരുവിനേയും ദിവ്യാഗ്നിയേയും സൂര്യനെയും ഭഗവാനെയും ശരിയായരീതിയിൽ പൂജിക്കണം. രാവിലെയും വൈകുന്നരേവും ഗായത്രി ജപിക്കുകയും വേണം. ഗുരുവിനോട് അങ്ങേയറ്റം ഭക്തിവിശ്വാസത്തോടെ വേദാദ്ധ്യയനം നടത്തണം. തനിക്കും ഗുരുവിനും വേണ്ട ഭക്ഷണം ഗ്രാമത്തിൽ നിന്നു ഭിക്ഷയാചിച്ചു കൊണ്ടുവന്ന് ഗുരുവിൻെറ അനുവാദത്തോടെ വേണം ഭക്ഷിക്കാൻ. സദാചാരപരമായി ഉന്നതനിലയിലായിരിക്കണം വിദ്യാർത്ഥിയുടെ ജീവിതം. അനാവശ്യമായി സ്ത്രീകളോട് ഇടപെടുകയരുത്. സ്ത്രീ, പുരുഷന്, തീയ് വെണ്ണയോടെന്നപോലെയാണ്. ഈ നിർദ്ദേശം ഒരുവൻ ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരം നേടുന്നതുവരെ പരിപാലിക്കണം. ദ്വന്ദഭാവന നിശ്ശേഷം കത്തിച്ചാമ്പലാവുന്നതുവരെ ഇതു തുടരണം.

മേലുദ്ധരിച്ച ചിട്ടകൾ ഗൃഹസ്ഥനും ബാധകമാണ്. പക്ഷേ അവർക്ക് നിർദ്ദിഷ്ടസമയങ്ങളിൽ ഭാര്യയുമായി ലൈംഗീകവേഴ്ച അനുവദിച്ചിട്ടുണ്ട്. വേദാദ്ധ്യയനം കഴിഞ്ഞ് ഗുരുവിന് ദക്ഷിണയും നൽകി വിദ്യാർത്ഥിക്ക് ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം സ്വീകരിക്കാവുതാണ്. അല്ലെങ്കിൽ ഗുരുവിനോടൊപ്പം നിത്യബ്രഹ്മചാരിയായിക്കഴിയാനും വിധിയുണ്ട്. അതുമല്ലെങ്കിൽ വാനപ്രസ്ഥവുമാവാം. യാഗാഗ്നിയിലും ഗുരുവിലും എന്നിലും പഞ്ചഭൂതങ്ങളിലും ഭഗവാനെ ദർശിക്കുകയും ഭഗവാൻ അവകളിലൊന്നും ഒതുങ്ങി നിൽക്കുന്നതല്ലെന്നറിയുകയും വേണം. ആരാണോ വിധിയാംവണ്ണം ഈ നിർദ്ദേശങ്ങൾ പാലിച്ചു ജീവിക്കുന്നത്, അവർക്ക് ഈശ്വരസാക്ഷാൽക്കാര മുണ്ടാവുന്നതാണ്. ബ്രഹ്മചാരിക്കും ഗൃഹസ്ഥനും വാനപ്രസ്ഥനും സന്യാസിക്കും പ്രാപ്യമാണിത്.

വാനപ്രസ്ഥത്തിനിറങ്ങിയയാൾ പ്രകൃതിയുടെയും കാലാവസ്ഥയുടെയും രൂക്ഷതയെ നിസ്സങ്കോചം നേരിടണം. ഒരു കുടിലുണ്ടാക്കി അതിൽ യാഗാഗ്നികെടാതെ സൂക്ഷിക്കണം. യാഗാഗ്നിപൂജയും അവിടെ നടത്താം. പാചകം ചെയ്തതോ പച്ചയോ ആയ പച്ചക്കറികളോ, ആഹാരപദാർത്ഥങ്ങളോ കഴിക്കരുത്. സൂര്യതാപത്താൽ പാകപ്പെട്ട ഫലങ്ങൾ മാത്രം ഭക്ഷിക്കാം. ശരീരസംരക്ഷണത്തിൽ താൽപ്പര്യമില്ലാതെയും നഖം, മുടി, ഇവ മുറിക്കാതെയും ശുചിത്വബോധം ഒഴിയാബാധയാകാതെയും അയാൾ കഴിയണം. ഈ വിധത്തിൽ പന്ത്രണ്ടോ, എട്ടോ, നാലോ, രണ്ടോ, ഒരു വർഷമോ കഴിഞ്ഞുകൂടണം. എന്നാൽ ഈ പീഢനം കൊണ്ട് ബുദ്ധി വികലമാകാതിരിക്കാൻ ശ്രദ്ധിക്കുകയും പേണം.

രണ്ടു മാർഗ്ഗങ്ങളാണ് വാനപ്രസ്ഥക്കാരനുള്ളത്. സന്യാസമെടുത്ത് സഞ്ചാരം ചെയ്യാം. അല്ലെങ്കിൽ യാഗാഗ്നിയെ സ്വയം സമർപ്പിച്ച് എൻെറ, ഞാൻ, എന്നീ ചിന്തകൾ കളഞ്ഞ് എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും അവയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളേയും ഏകോപിപ്പിച്ച് അവയുടെ മൂലകാരണങ്ങളിലേക്ക് വിലയിപ്പിക്കണം. അതിസൂക്ഷ്മങ്ങളായ വിശ്വഭൂതങ്ങളിലാണതു ലയിക്കുന്നത്. മനസ്സ് ചന്ദ്രനിലും ബുദ്ധി ബ്രഹ്മാവിലും ആത്മബോധം രുദ്രനിലും ചിത്തം വാസുദേവനിലും ജീവൻ പരബ്രഹ്മത്തിലും വിലയിപ്പിക്കണം. അതു കഴിഞ്ഞ് ഭൂമിയെ ജലത്തിലും ജലത്തെ അഗ്നിയിലും അഗ്നിയെ വായുവിലും വായുവിനെ ആകാശത്തിലും ആകാശത്തെ അഹങ്കാരതത്വത്തിലും അഹത്തെ മഹത്തിലും അതിനെ അപ്രകടിതമായ സത്തിലും പിന്നീട് പരബ്രഹ്മത്തിലും വിലയിക്കണം. എന്നിട്ട് ആത്മാവിനെ പരമാത്മബോധമായി സാക്ഷാത്കരിച്ച് വിറകില്ലാത്ത തീയ്പോലെ ശാന്തിയടയണം.

**നാഹം നിന്ദേ നച സ്തൌമി സ്വഭാവവിഷമം ജനം
ഏതേഷാം ശ്രേയ ആശാസേ ഉതൈകാത്മ്യം മഹാത്മനി (7–13–42)**

നാരദമുനി തുടർന്നു:
സാധിക്കുമെങ്കിൽ വാനപ്രസ്ഥൻ അടുത്തപടിയായി ഭിക്ഷാംദേഹിയായി അലയുകയാണ് ഉത്തമം. ഒരു കൗപീനമൊഴികെ മറ്റൊരു വസ്ത്രവുമില്ലാതെ, യാതൊരു സമ്പത്തുമില്ലാതെ ലോകം മുഴുവൻ ചുറ്റിത്തിരിയണം. എന്നാൽ ഒരിടത്തും ഒരു രാത്രിയിൽ കൂടുതൽ ചിലവഴിക്കുകയുമരുത്. ഭിക്ഷ യാചിച്ചു കൊണ്ട്, കിട്ടുന്നതുകൊണ്ടു ജീവിച്ച്, സ്വന്തമായി താമസ സ്ഥലമില്ലാതെ, സർവ്വരോടും സൗഹൃദ ഭാവത്തോടെ അയാൾ കഴിയണം. അയാളുടെ ഹൃദയം ഭഗവൽസ്മരണയാൽ സർവ്വദാ ആഹ്ലാദപൂർണ്ണമായും ആന്തരദർശനത്തിൽ സർവ്വചരാചരങ്ങളും ഒന്നെന്ന അറിവുനിറഞ്ഞും അയാൾ ജീവിക്കുന്നു. സുഷുപ്തിയുടേയും ജാഗ്രതാവസ്ഥയുടേയും ഇടക്ക് ആത്മാവിൻെറ സത്യസ്വഭാവം അയാൾ കണ്ടെത്തണം. അനിവാര്യമായ മരണത്തെ പ്രതീക്ഷിച്ചുകഴിയുകയോ ക്ഷണഭംഗുരമായ ജീവിതം നീട്ടിക്കിട്ടുവാൻ ആഗ്രഹിക്കുകയോ ചെയ്യാതെ അയാൾ തൻെറ കാലം കഴിക്കണം. എല്ലാ ജീവസന്ധാരണ ജോലികളും ഉപേക്ഷിച്ച്, ശിഷ്യപരമ്പരകളെയൊന്നും തൻെറ കൂടെ ചേർക്കാതെ, ഐഹികമായ കർമ്മങ്ങളൊന്നും ചെയ്യാതെയാണ് അയാൾ ജീവിക്കേണ്ടത്. എല്ലാവിധ വഴക്കുകളിൽ നിന്നും അഭിപ്രായഭിന്നതകളിൽ നിന്നും വിട്ടുനിന്ന് ഒരിടത്തും പക്ഷം ചേരാതെയിരിക്കുകയും വെറും പ്രഭാഷണങ്ങളിൽ ഏർപ്പെടാതെയിരിക്കുകയും വേണം. അയാൾ യാതൊരുവിധ ജോലികളും തുടങ്ങി വയ്ക്കേണ്ടതില്ല. സഞ്ചാരിയായ സന്യാസിക്ക് ധർമ്മ പരിപാലനമോ മറിച്ചോ തൻെറ കടമയായിട്ടില്ല തന്നെ. അയാൾ തൻെറ കുലമോ മഹിമയോ ആത്മീയതയേയോ കുറിക്കുന്ന അടയാളങ്ങൾ ധരിക്കാനും ബാദ്ധ്യസ്ഥനല്ല. ഭ്രാന്തനേപ്പോലെയോ ലക്ഷ്യമേതുമില്ലാത്ത കുട്ടികളെപ്പോലെയോ അയാൾ അലയുന്നു. പ്രഹ്ലാദനും, ദിവ്യനായ ഒരു ബ്രാഹ്മണനും തമ്മിലുണ്ടായ സംഭാഷണം കേട്ടാലും.

ഒരിക്കൽ പ്രഹ്ലാദൻ മഹാത്മാക്കളുമായി സത്സംഗമുണ്ടാവാൻ തീർത്ഥയാത്ര പുറപ്പെട്ടു. വഴിയിൽ ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ പൊടി മൂടി മണ്ണിൽ കിടക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിൻെറ മഹിമ തിരിച്ചറിഞ്ഞ പ്രഹ്ലാദൻ ചോദിച്ചു. – മഹാത്മാവേ, അങ്ങയുടെ ശരീരം സുദൃഢവും കരുത്തേറിയതുമാണ്. കണ്ടാൽ സമ്പന്ന കുടുംബാംഗവുമാണ്. പക്ഷെ പുറത്തു നോക്കിയാൽ സഞ്ചാരിയായ ഒരു സന്യാസിയാണങ്ങ്. ആരോഗ്യവാന്മാരായിട്ടുള്ളവർ ലോകത്ത് പലേ വിധ ജോലികളിലേർപ്പെട്ടു കഴിയുന്നു. എന്നാൽ അങ്ങെന്താണിവിടെ അലസനായി കിടക്കുന്നത്?

ബ്രാഹ്മണൻ പറഞ്ഞു:
അനേക ജന്മങ്ങൾ പലേവിധ ജന്തുക്കളായി ജനിച്ചും മരിച്ചും ഭാഗ്യവശാൽ കിട്ടിയതാണീ മനുഷ്യ ജന്മം. ഈ ജന്മത്തിൽ ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരം സാദ്ധ്യവുമാണ്. ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കടിമപ്പെട്ട്, സമ്പത്തുകൾ വാരിക്കൂട്ടിയ ഗൃഹസ്ഥരുടെ ദുരിതം നിറഞ്ഞ ജീവിതം ഞാൻ കണ്ടിരിക്കുന്നു. അവർ തീർച്ചയായും സുഖകാംക്ഷികളാണ് – തെറ്റായ മാർഗ്ഗത്തിലാണെന്നു മാത്രം. ആനന്ദം ആത്മാവിലാണ്. ആളുകൾ തിരയുന്ന വസ്തുക്കളിലല്ല. മരീചികയിൽനിന്നു ദാഹജലം തിരയുന്ന മനുഷ്യൻ അടുത്തുള്ള താമരപ്പൊയ്കയെ അവഗണിക്കുന്നു. സമ്പത്ത് ഭയമുണ്ടാക്കുന്നു. തേനീച്ച സമാഹരിച്ചുവയ്ക്കുന്ന തേനെടുക്കാനായി മറ്റുള്ളവർ അതിനെ കൊല്ലുന്നു. എന്നാൽ ഒരു പെരുമ്പാമ്പ് ഭയരഹിതനാണ്. കിട്ടുന്നതെന്തും ഭക്ഷിക്കുന്ന അല്ലലില്ലാത്ത ജീവതമാണ് അതു നയിക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ട് ഞാൻ പെരുമ്പാമ്പിൻെറ ജീവിതമാണു സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്. – ഞാൻ ഐഹീക ജീവിതം നയിക്കുന്നവരെ അനുമോദിക്കുകയോ അപലപിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല. എന്നാൽ അവരും ഭഗവൽമാർഗ്ഗത്തിൽ ഒന്നായിത്തീരുവാൻ ഞാൻ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു. ആത്മാവിലേക്ക് മുഖം തിരിച്ചു നോക്കിയാൽ നാനാത്വഭാവം അതിൻെറ സൃഷ്ടാവായ മനസ്സിൽ അലിഞ്ഞുപോവുന്നതു കാണാം. ഉൺമ സ്വയം പ്രഭമത്രേ. ഇതുകേട്ട് പ്രഹ്ലാദൻ പ്രബുദ്ധനായി.

യാവദ് ഭ്രിയേത ജഠരം താവത്സ്വത്വം ഹി ദേഹിനാം
അധികം യോ*ത്f*ഭിമന്യേത സ സ്തേനോ ദണ്ഡമർഹതി (7-14-8)
മൃഗോഷ്ട്രഖരമർക്കാഖുസരീസൃപ്ഖഗമക്ഷികാ:
ആത്മന: പുത്രവത് പശ്യേത്തൈരേഷാമന്തരം കിയത് (7-14-9)

ഗൃഹസ്ഥാശ്രമിയുടെ ധർമ്മങ്ങൾ എന്തൊക്കെയാണെന്ന യുധിഷ്ഠിരൻെറ ചോദ്യത്തിനു മറുപടിയായി നാരദമുനി പറഞ്ഞു:
ഗൃഹസ്ഥൻ എല്ലാ ധർമ്മങ്ങളും ഭഗവാനുവേണ്ടി മാത്രം ചെയ്യണം. മഹൽപ്പുരുഷന്മാരുമായുള്ള സത്സംഗം വളർത്തുകയും മറ്റ് ബന്ധുക്കളുമായുള്ള മമത ക്രമേണ ഇല്ലാതാക്കുകയും വേണം. വ്യക്തിപരമായി അഭിലാഷങ്ങളില്ലാതെ, കുടുംബത്തിലെ മറ്റുള്ളവർക്കായി ചുമതലകൾ ഏൽപ്പിക്കുകയും ചെയ്യണം. ഭഗവൽകൃപയാൽ കിട്ടിയ സുഖസമ്പത്തുക്കളെ സംതൃപ്തിയോടെ അനുഭവിക്കാനും ഗൃഹസ്ഥനവകാശമുണ്ട്. ഒരുവന് സ്വന്തമായി സമ്പാദിക്കാനർഹതയുള്ളത്, അവനുവേണ്ട ഭക്ഷണം മാത്രമത്രേ. അതിൽ കൂടുതലായി വാരിക്കൂട്ടുന്നവൻ കള്ളനും ശിക്ഷാർഹനുമത്രേ. ഗൃഹസ്ഥൻ, തൻെറ ചുറ്റുമുള്ള പക്ഷിമൃഗാദികളേയും ഉരഗങ്ങളേയും തൻെറ മക്കളെപ്പോലെ കരുതി പരിപാലിക്കണം. വാസ്തവത്തിൽ കുട്ടികളും അവയും തമ്മിൽ എന്തു വ്യത്യാസമാണുള്ളത്?

എന്നാൽ ധർമ്മപരിപാലനത്തിനായി അവൻ അത്യദ്ധ്വാനം ചെയ്യേണ്ടതുമില്ല. അതുപോലെതന്നെ സുഖത്തിനും, സമ്പത്തിനും വേണ്ടി കഠിനാദ്ധ്വാനം ചെയ്യുന്നതും അനാവശ്യമാണ്. മൃഗങ്ങൾക്കടക്കം എല്ലാവർക്കുമായി തൻെറ സമ്പത്ത് പങ്കുവയ്ക്കണം. അങ്ങിനെ "എൻെറ" എന്ന ഭാവം ഇല്ലാതാക്കാം. സ്വന്തം ഭാര്യയോടു പോലും എൻെറ എന്നഭാവത്തിൽ പെരുമാറരുത്. കാരണം ഇതെല്ലാം നശ്വരമായ ശരീരവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവല്ലോ.

ദിവസേന അഞ്ചു തരത്തിലുള്ള യാഗങ്ങൾ -മൃഗങ്ങൾക്ക്, മനുഷ്യർക്ക്, പിതൃക്കൾക്ക്, മാമുനിമാർക്ക്, ഭഗവാന്- ഒരു ഗൃഹസ്ഥൻ അനുഷ്ടിക്കണം. ഒരു മഹാ ബ്രാഹ്മണന് ഭിക്ഷയും ഭക്ഷണവും നൽകുന്നതു കൊണ്ടും ഭഗവാൻ അതീവസന്തുഷ്ടനാവുന്നു. നിയുക്തസമയങ്ങളിൽ പിതൃക്കൾക്കുവേണ്ട ക്രിയകൾ ചെയ്യണം. സത്യദൃക്കുകൾ പൂജ, ജപം, ധയാനം, യാഗാദികൾ ദാനം എന്നിവയ്ക്കായി ഇത്തരം സമയങ്ങൾ പറഞ്ഞു വച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ.

ദിവ്യവും പരിപാവനങ്ങളുമായ തീർത്ഥാടനകേന്ദ്രങ്ങളിൽ ഗൃഹസ്ഥൻ ദർശനം നടത്തണം. ചുരുക്കത്തിൽ ദിവ്യപുരുഷന്മാർ വാഴുന്നിടം, അല്ലെങ്കിൽ ഏതെങ്കിലും ദിവ്യന്മാർ ഉണ്ടായിരുന്നയിടം, ഭഗവൽമൂർത്തിയെ ആരാധിക്കുന്നയിടം, പുണ്യനദികൾ ഒഴുകുന്നയിടം ഇവയെല്ലാം പവിത്രങ്ങളത്രേ. പുണ്യസ്ഥലങ്ങളിൽ നടത്തുന്ന ആത്മീയാനുഷ്ടാനങ്ങൾ ആയിരം മടങ്ങ് ഫലപ്രദവുമാണ്.

മാമുനിമാരും ഋഷികളും ഐകകണ്ഠമായി ഉദ്ഘോഷിച്ചിട്ടുള്ളത്, പൂജാർഹനായി ഭഗവാൻ ഹരി മാത്രമേയുള്ളൂ എന്നാണ്. രാജസൂയയാഗത്തിന് ഏറ്റവും ഉയർന്ന പദവിയിലിരിക്കാൻ ഭഗവാൻ കൃഷ്ണനെ ത്തന്നെ തിരഞ്ഞെടുത്തത് എത്ര ഉത്തമം. ഈ വിശ്വം മുഴുവനും, എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളും ഭഗവാനിലധിഷ്ഠിതമത്രേ. അതുകൊണ്ട് ഭഗവാനെ പ്രീതിപ്പെടുത്തുന്നതു വഴി എല്ലാവരേയും സംപ്രീതരാക്കാം. ഉപമനുഷ്യരിൽപോലും ദിവ്യതയുണ്ട് എന്നാൽ മനുഷ്യർക്ക് ആത്മസാക്ഷാത്കാരം സാദ്ധ്യമായതു കൊണ്ട് അവനെ ഭഗവാൻെറ ഉത്തമസ്ഥാനമായി കണക്കാക്കി പൂജിക്കാവുന്നതാണ്. എങ്കിലും മനുഷ്യരിൽ സ്നേഹം വെറുപ്പ് തുടങ്ങിയ വികാരങ്ങളുള്ളതിനാൽ ഭഗവൽമൂർത്തീപൂജയാണ് വിധിച്ചിട്ടുള്ളത്. എന്നാൽ ആരെയെങ്കിലും നിന്ദിക്കുകയോ അവജ്ഞാപൂർവ്വം വീക്ഷിക്കുകയോ ചെയ്താൽ പൂജാദികൾകൊണ്ട് യാതൊരു ഫലവും ഉണ്ടാകുന്നില്ല. ദിവ്യരും മഹാത്മാക്കളുമായവർ അവരുടെ സാന്നിദ്ധ്യം കൊണ്ടുതന്നെ ലോകം മുഴുവൻ പവിത്രമാക്കുന്നു. അതിനാൽ അവർ സർവ്വാരാധ്യരത്രെ.

കാമസ്യാന്തം ച ക്ഷുത്തൃഡ്ഭ്യാം ക്രോധസ്യൈതത് ഫലോദയാത്
ജനോ യാതി ന ലോഭസ്യ ജിത്വാ ഭുക്ത്വാ ദിശോ ഭുവ: **(7-15-20)**
പണ്ഡിതാ ബഹവോ രാജൻ ബഹുജ്ഞാ: സംശയച്ഛിദ:
സദസ്സ്പതƒയോപ്യേകേ അസന്തോഷാത് പതന്ത്യധ: **(7-15-21)**

നാരദമുനി തുടർന്നു:
പലേ വിധത്തിലുള്ള സ്വപ്രകൃതിഗുണവിശേഷങ്ങളാൽ പലരും പലപാതകൾ തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നു. ചിലർ ആചാരങ്ങളിലും യാഗകർമ്മങ്ങളിലും വേദവിധിപ്രകാരം മുഴുകി ജീവിക്കുന്നു. മറ്റു ചിലർ വേദപഠനത്തിലും പാരായണത്തിലും മുഴുകുന്നു. ഇനിയും ചിലർ ജ്ഞാനമാർഗ്ഗമവലംബിക്കുമ്പോൾ മറ്റുള്ളവർ ഭക്തിമാർഗ്ഗം സ്വീകരിക്കുന്നു.

പൂജാകർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങളിലൂടെ ഭഗവൽപ്രീതിയും പിതൃക്കളുടെ പ്രീതിയും ലഭിക്കാനാഗ്രഹിക്കുന്നവർ അവരുടെ ആഹുതി മഹാത്മാക്കൾ വഴിയോ, അങ്ങിനെയുള്ളവരെ കിട്ടാത്ത പക്ഷം മറ്റുള്ളവർ മുഖേനയോ ചെയ്യേണ്ടതാണ്. ഈ മഹാത്മാക്കളെ ഈശ്വരതുല്യരായി കരുതിവേണം കർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങൾ നടത്താൻ. വളരെയേറെ ആളുകൾക്ക് അന്നദാനം ചെയ്യുന്നതു മൂലം ഗുണമേന്മയിൽ വിട്ടുവീഴ്ച്ച വരാനിടയുള്ളതിനാൽ അതൊഴിവാക്കുകയാണ് നല്ലത്. ഇങ്ങിനെയുള്ള യാഗദ്രവ്യങ്ങൾ നിർമ്മലവും യാതൊരുജീവികൾക്കും ഹാനികരമാവുകയുമരുത്. ദിവ്യതയുണ്ടാവാനാഗ്രഹിക്കുന്നവർ മനസാ വാചാ കർമ്മണാ ഹിംസയിൽ നിന്നും വിട്ടു നിൽക്കണം. ഇതിനേക്കാൾ വലിയ ധർമ്മം ഇല്ല തന്നെ. ആത്മനിയന്ത്രണം തന്നെയാണ് ഏറ്റവും വലിയ ബലി.

അഞ്ചു തരത്തിലുള്ള അധാർമ്മീകപ്രവൃത്തികൾ യോഗാർത്ഥി ഒരിക്കലും ചെയ്യരുത്. (1) വിധർമ്മം, ധർമ്മത്തെ എതിർക്കുകയോ തടയുകയോ ചെയ്യുന്ന പ്രവൃത്തി, (2) പരധർമ്മം - മറ്റുള്ളവർക്കു പറഞ്ഞിട്ടുള്ള ധർമ്മം (3) ഉപധർമ്മം, അനുകരണധർമ്മം, മറ്റുള്ളവരുടേതുപോലെയാവാൻ ശ്രമിക്കുകയാൽ അത് പൊങ്ങച്ചത്തിനു വേണ്ടിയുള്ളതത്രേ. (4) വഞ്ചനാപരമായ പ്രവർത്തനങ്ങൾ (5) ആഭാസം - സ്വാർത്ഥതാൽപ്പര്യങ്ങൾക്കു വേണ്ടി അവനവന്റെ ചാപല്യമോഹത്തിനനുസരിച്ചുള്ള പ്രവൃത്തികൾ. എല്ലാറ്റിലും സംതൃപ്തി വളർത്തിയെടുക്കാൻ ഒരുവൻ ശ്രമിക്കണം. സമ്പത്തു കൂട്ടി വയ്ക്കാനും ഉണ്ടാക്കിയെടുക്കാനും ഒരുവൻ ശ്രമിക്കുകയുമരുത്. സംതൃപ്തനായ ഒരുവന് എല്ലായിടത്തും എവിടേയും സന്തോഷമാണുള്ളത്. കല്ലിലും മുള്ളിലും നടക്കുന്ന പാദരക്ഷധരിച്ച കാലുകൾക്കെന്നപോലെയാണത്. ലൈംഗീകസുഖത്തിനും ഭക്ഷണത്തിനും വേണ്ടി അലയുമ്പോഴാണൊരുവന്റെ ജീവിതം നായയുടേതു പോലെയാവുന്നത്. അത്യാഗ്രഹിയായ മനുഷ്യൻ തന്റെ പഠനവും, വിജ്ഞാനവും, പ്രശസ്തിയും നഷ്ടപ്പെടുത്തുന്നു. കാമത്തെ കീഴ്പ്പെടുത്താൻ ഉപവാസം ചെയ്യണം. ക്രോധത്തിന്റെ പ്രത്യാഘാതം പ്രകടമാവുമ്പോൾ അതു താനെ നിൽക്കുന്നു. എന്നാൽ അത്യാഗ്രഹത്തിനവസാനമില്ലതന്നെ. ഭൂപതിയായാൽ പോലും അവന് മതിവരില്ല. വിദ്യാസമ്പന്നരായ മനുഷ്യർ പോലും വലിയ സമ്മേളനങ്ങളിൽ മറ്റുള്ളവരുടെ സംശയങ്ങൾ ദൂരീകരിച്ച് പ്രസംഗിക്കുന്നവരായാലും അവർ അസംതൃപ്തിയാൽ വഴിതെറ്റിപ്പോവുന്നു. ഒരുവൻ ആഗ്രഹങ്ങളെ നിയന്ത്രിച്ച്, ക്രോധത്തെ ആഗ്രഹനിരോധത്താൽ കീഴടക്കി, അത്യാഗ്രഹങ്ങളെ, സമ്പത്തിന്റെ ദുഷ്ഫലങ്ങളോർത്തു നിയന്ത്രിച്ച്, ഭയത്തെ സത്യബോധത്താൽ കീഴടക്കി, വിജ്ഞനത്താൽ ദു:ഖത്തെയും മോഹങ്ങളെ യുമടക്കി, അഹങ്കാരത്തെ സദ്പുരുഷസേവകൊണ്ട് നശിപ്പിച്ച്, യോഗതടസ്സങ്ങളെ നിശ്ശബ്ദതകൊണ്ട് വിജയിച്ച്, അക്രമവാസനയെ ആത്മനിയന്ത്രണം കൊണ്ട് ജയിച്ച് ജീവിക്കണം. മറ്റുള്ളവരാലുണ്ടായ വേദനയെ കരുണയാൽ തരണം ചെയ്ത്, വിധിമൂലമുണ്ടാകുന്ന ദു:ഖത്തെ സമചിത്തതയോടെ കൈകാര്യം ചെയ്തും. സ്വയംകൃതമായവയെ യോഗാഭ്യാസത്തിലൂടെ നശിപ്പിച്ചും. ഉറക്കത്തെ സാത്വീകത വർദ്ധിപ്പിച്ചും അതിജീവിക്കണം. ഇവയെല്ലാം ഫലപ്രദമാവാൻ ഒരുവൻ തന്റെ ഗുരുവിനെ ആരാധിച്ചും അദ്ദേഹത്തിനു സേവ ചെയ്തും കഴിയണം. തന്റെ ഗുരുവിനെ തന്നെപ്പോലെയുള്ള വെറുമൊരു മർത്ത്യനായി കണക്കാക്കുന്ന പക്ഷം ഈ മാർഗ്ഗങ്ങൾ കൊണ്ട് പ്രയോജനമൊന്നും ഉണ്ടാവുന്നില്ല. ഗുരു, ഈശ്വരനത്രെ.

ॐ

പ്രവൃത്തം ച നിവൃത്തം ച ദ്വിവിധം കർമ്മ വൈദികം
ആവർത്തേത പ്രവൃത്തേന നിവൃത്തേനാശ്നുതേƒമൃതം (7-15-47)

നാരദമുനി തുടർന്നു:
വേദശാസ്ത്രങ്ങളിലുള്ള പാഠങ്ങൾ മനുഷ്യന് ഇന്ദ്രിയങ്ങളെയും മനസ്സിനേയും നിയന്ത്രിക്കാനുള്ള മാർഗ്ഗങ്ങൾ പഠിപ്പിച്ചു തരുന്നു. ഈ ഉദ്ദേശ്യം ഇല്ലാതുള്ള ഏതൊരുകൃതിയും തുലോം ഉപയോഗശൂന്യമത്രേ. ഈശ്വരസാക്ഷാത്ക്കാരത്തിനല്ലാത്ത ഏതൊരു പ്രവൃത്തിയും വൃഥാ വ്യായാമവുമാണ്. ഇന്ദ്രിയനിയന്ത്രണ മാഗ്രഹിക്കുന്ന ഒരുവൻ ഒരു സന്യാസിയായി ഒറ്റപ്പെട്ട സ്ഥലത്തു താമസിച്ച് യാതൊന്നിനോടും ആസക്തി കൂടാതെ വളരെ ലളിതമായ ജീവിതം നയിച്ച്, ഭിക്ഷാന്നം കൊണ്ട് ജീവിക്കണം.

അങ്ങിനെ ഏകാന്തതയുള്ള സ്ഥലത്ത്, പുല്ലുകൊണ്ടോ, മാൻതോലുകൊണ്ടോ, തുണികൊണ്ടോ ഉണ്ടാക്കിയ ആസനത്തിലിരുന്ന് അയാൾ ധ്യാനം ചെയ്യണം. “ഓം” ഉരുവിട്ടു കൊണ്ട് നാസികാഗ്രത്തിൽ ദൃഷ്ടി കേന്ദ്രീകരിച്ച് പ്രാണായാമം ചെയ്യണം. മനസ്സിലെ ആഗ്രഹങ്ങൾ ഉപേക്ഷിക്കപ്പെടുംവരെ ശ്വാസോഛ്വാസഗതിയെ നിയന്ത്രിച്ച്, വിറകില്ലാത്ത തീപോലെ പ്രശാന്തതയിലെത്തി നിശ്ചലമാവണം. സന്യാസിയായ ഒരുവൻ, പിന്നീട് പരിതാപകരമായ ഏതെങ്കിലും ലൗകീകകാര്യങ്ങളിൽ ഏർപ്പെട്ടാൽ അത് ഛർദ്ദിച്ച സാധനം വീണ്ടും ഭക്ഷിക്കുന്നതുപോലെയാണ്. ശരീരത്തിൻെറ ക്ഷണികതയെപ്പറ്റി മനസ്സിലാക്കിയ ശേഷം വീണ്ടും അതിൻെറ പോഷണത്തിനായി കഷ്ടപ്പെടുന്നത് അയാളുടെ പതനമത്രേ. സ്വധർമ്മം പാലിക്കാത്ത ഗൃഹസ്ഥൻ, ബ്രഹ്മചര്യനിഷ്ഠ പാലിക്കാത്ത വിദ്യാർത്ഥി, ആത്മനിയന്ത്രണം നഷ്ടപ്പെട്ട സന്യാസി, ഇവരെല്ലാം അവരവരുടെ സമൂഹത്തിനു മഹാഹാനിയുണ്ടാക്കുന്നു. വിജ്ഞാനിയും വിവേകിയുമായ ഒരുവൻ അവരെ അവഗണിക്കുന്നു.

ഏതു ഗണത്തിൽപ്പെട്ടയാളായാലും ആത്മാവും പരമാത്മാവും ഒന്നെന്ന ബോധത്തോടെ യാതൊരു വിധത്തിലുള്ള ആർത്തിയുമില്ലാതെ വേണം ജീവിക്കാൻ. ദ്വന്ദ്വഭാവങ്ങളായ ആസക്തിയും അനാസക്തിയും, ദുർവാസനകളായ കാമം, ക്രോധം, ലോഭം, ദു:ഖം, പൊങ്ങച്ചം എന്നിവയെല്ലാം രജോഗുണത്തിൻേറയും തമോഗുണത്തിൻേറയും സന്തതികളത്രെ. ഇവകളും, ചില സാത്വീകഗുണങ്ങൾ പോലും - ഉദാഹരണത്തിന്, അർഹതയില്ലാത്തിടത്ത് പ്രകടിപ്പിക്കുന്ന ദയ- നമ്മുടെ ശത്രുക്കളത്രെ. സദ്സംഗത്താലും ഭഗവൽകൃപയാലും ജ്ഞാനിയായ ഒരുവൻ ഈ ശത്രുക്കളെ വിവേകത്തിൻെറ വാളു കൊണ്ട് നശിപ്പിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ അവ അവനെ ജനനമരണചക്രത്തിൻെറ ഒഴുക്കിലേക്ക് വീണ്ടും പോകാനിടയാക്കും.

-വേദാനുസാരിയായ രണ്ടു തരം കർമ്മങ്ങളുണ്ട്. ഒന്ന്, പ്രവൃത്തി - ജീവന് നശ്വരമായ അസ്തിത്വത്തിലേക്ക് തിരിച്ചു വരേണ്ടതായി വരുന്നത് ഈവിധ കർമ്മങ്ങൾ കൊണ്ടാണ്. രണ്ട്, നിവൃത്തി -അമർത്ത്യത നൽകുന്നവയാണീ കർമ്മങ്ങൾ. ശാസ്ത്രവിധി പ്രകാരമുള്ള കർമ്മങ്ങൾ (ഇഷ്ടം), സാമൂഹിക പ്രവർത്തനങ്ങൾ (പൂർത്തം), എന്നിവ പൊതുവെ സ്വാർത്ഥപരമത്രേ. അതുകൊണ്ട് അവ മന:ശാന്തി ഇല്ലാതാക്കുകയും പുനർജന്മഹേതുവായ ഇരുണ്ടപാതയിലേക്ക് നയിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. എന്നാൽ നിവൃത്തി മാർഗ്ഗമവലംബിക്കുന്നവർ, സന്യാസം സ്വീകരിച്ച് കർമ്മങ്ങളെ ഇന്ദ്രിയങ്ങളിലും ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ മനസ്സിലും, അങ്ങിനെയങ്ങിനെ ജീവനെ പരമാത്മാവിൽ വിലയിപ്പിക്കും വരെ പ്രഭാപൂർണ്ണമായ ആ പാത പിന്തുടരുന്നതു കൊണ്ട്, നശ്വരമായ അസ്തിത്വത്തിലേക്കു മടങ്ങിവരികയില്ല. ഈ രണ്ടു പാതകളും അറിയാവുന്നവൻ മോഹിതനാവുന്നില്ല.

ॐ

കാര്യകാരണവസ്തൈ്വക്യമർശനം പടതന്തുവത്
അവസ്തുത്വാദ്വികൽപസ്യ ഭാവാദ്വൈതം തദുച്യതേ (7-15-63)
യദ്ബ്രഹ്മണി പരേ സാക്ഷാത് സർവ്വകർമ്മസമർപ്പണം
മനോവാക്തനുഭി: പാർത്ഥ ക്രിയാദ്വൈതം തദുച്യതേ (7-15-64)
ആത്മജായാസുതാദീനാമന്യേഷാം സർവദേഹിനാം
യത് സ്വാർത്ഥകാമയോരൈക്യം ദ്രവ്യാദ്വൈതം തദുച്യതേ (7-15-65)

നാരദമുനി തുടർന്നു:
അജ്ഞാനിയായ ഒരുവൻ, ഇഹലോകത്തെ ഉൺമയെന്നു ധരിക്കുന്നു. ചെറിയൊരു കുട്ടി, കണ്ണാടിയിൽ കാണുന്ന പ്രതിബിംബത്തെ യാഥാർത്ഥ്യമെന്ന് കണക്കാക്കുന്നതു പോലെയാണത്. നിഴലിൽ കാണുന്നത് യാഥാർത്ഥ്യമോ പഞ്ചഭൂതനിർമ്മിതിയോ അല്ല. ദ്രവ്യങ്ങളെല്ലാം സൂക്ഷ്മദ്രവ്യങ്ങളുടെ സങ്കലനപ്രക്രിയ കൊണ്ടുണ്ടായവയാണ്. ദ്രവ്യങ്ങൾ അയഥാർത്ഥമാണെന്ന സഹജാവബോധം നമുക്കുണ്ടെങ്കിൽ, സൂക്ഷ്മങ്ങളായ പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ യാഥാർത്ഥ്യമാണെന്നതിന് ഉറപ്പെന്താണുള്ളത്? വ്യക്തിത്വത്തെപ്പറ്റി നാം ചിന്തിക്കുന്നത് പരംപൊരുളിൽ നാനാത്വമാരോപിക്കുന്നതുകൊണ്ടാണല്ലോ. ധർമ്മശാസ്ത്രപ്രകാരമുള്ള നിയമങ്ങൾ പോലും ആപേക്ഷികമായ തലങ്ങളിൽ മാത്രമേ ബാധകമായിട്ടുള്ളൂ.

അതിനാൽ വിവേകിയായ ഒരുവൻ മനസാ, കർമ്മണാ, ഏകത്വഭാവമുൾക്കൊണ്ടുകൊണ്ട് ദ്രവ്യങ്ങളിൽ പോലും ഏകത്വം ദർശിച്ച് ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരം നേടണം. കാര്യകാരണങ്ങൾ തമ്മിൽ വ്യത്യാസമില്ലെന്നു മനസിലാക്കി, അവയിൽ ഐക്യബോധമുണ്ടാവുമ്പോൾ അത് ഭാവാദ്വൈതമായി. മനസാ വാചാ കർമ്മണായുള്ള എല്ലാം പരംപൊരുളിലർപ്പിക്കുമ്പോൾ അത് ക്രിയാദ്വൈതം. സ്വഭാര്യ, മകൻ തുടങ്ങിയവരും, എല്ലാജീവികളും, സ്വാർത്ഥതാൽപര്യങ്ങളും, പൊതുതാൽപര്യങ്ങളും, എല്ലാമെല്ലാം ഒന്നെന്ന ബോധമുണ്ടാവുമ്പോൾ അത് ദ്രവ്യാദ്വൈതം.

ഏതു വിധേനയും ഒരുവൻ തന്റെ കർമ്മങ്ങൾ ഭക്തിയോടെ ഈശ്വരചിന്തയോടെ ചെയ്തു തീർക്കണം. ഇങ്ങിനെ ജീവിതം നയിക്കുന്നവർക്കും ഭക്തിയുണ്ടെങ്കിൽ ആ സവിധം പൂകാം. രാജാവേ, നിങ്ങൾ ഏവരും പലേവിധ കഷ്ടപാടുകളും ദുരിതങ്ങളും തരണം ചെയ്തത് ഭഗവാൻ കൃഷ്ണന്റെ സഹായത്താലാണല്ലോ. അവിടുത്തെ കൃപയാൽ നിങ്ങൾക്ക് മുക്തിപദവും ലഭിക്കും. നിങ്ങളിൽ ഒരാളായി മനുഷ്യനായി വർത്തിക്കുമ്പോഴും ആ ഭഗവാൻ സ്വയം പരംപൊരുളാണെന്ന് മനസിലാക്കുക.

എന്റെ കഴിഞ്ഞ ജന്മങ്ങളിലൊന്നിൽ ഞാൻ സ്വർഗ്ഗഗായകനായിരുന്നു. മദ്യവും മദിരയും എനിക്കു പ്രിയമായിരുന്നു. ഒരു ദിവസം, ദേവന്മാർ നടത്തിയ ഒരു കർമ്മത്തിൽ പങ്കെടുക്കാൻ ഞാൻ കുറേ സ്ത്രീകളോടൊപ്പം ചെന്നു. കുടിച്ചു ബോധം കെട്ട് ആഭാസപരമായ പാട്ടുകൾ പാടുകയും ചെയ്തു. ഇതുകേട്ട് കോപിതരായ ദേവകൾ എന്നെ ശപിച്ചു. ഉടനേ തന്നെ ഞാൻ ഒരു വീട്ടു ജോലിക്കാരിയുടെ മകനായി ശൂദ്രകുലത്തിൽ പിറന്നു. ആ ജന്മത്തിൽ ഞാൻ മഹാത്മാക്കളെ സേവിക്കുകയും ഭഗവൽഭക്തി വളർത്തിയെടുക്കുകയും ചെയ്തു. അതുകൊണ്ട് ഇപ്പോൾ ഞാൻ സൃഷ്ടാവിന്റെ മാനസ പുത്രനായിത്തീർന്നു. അതാണ് ഭഗവദ്ഭക്തിയുടെ മാഹാത്മ്യം.

ശുകമുനി തുടർന്നു:
കൃഷ്ണനോടും യുധിഷ്ഠിരനോടും യാത്രപറഞ്ഞ് നാരദൻ അവടെനിന്നും പോയി.